

CHRISTOPHER
MARLOWE

PARİS'TE KATLİAM

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

Genel Yayın: 3547

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CHRISTOPHER MARLOWE
PARİS'TE KATLİAM

ÖZGÜN ADI
THE MASSACRE AT PARIS

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
Sertifika No: 11213

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

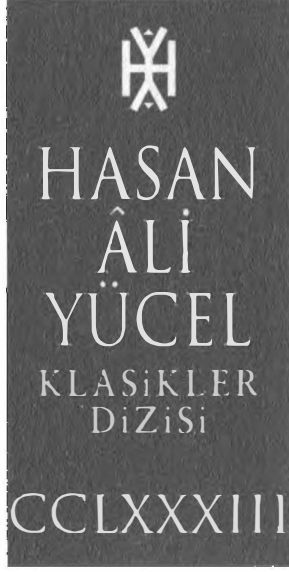
1. BASIM, NİSAN 2016, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-746-2 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-747-9 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

CHRISTOPHER MARLOWE

PARİS'TE KATLİAM

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

Birçok eleştirmen tarafından pek beğenilmeyen *The Masacre At Paris*'in yazılış tarihi 1592'dir. Philip Henslowe'un *Günlük*'üne göre ilk kez 30 Ocak 1593'te *The Tragedy of Guise* adıyla Lord Strange'ın Adamları topluluğu tarafından Rose Tiyatrosu'nda oynanmıştır. Bu ilk oynanışı büyük bir başarıyla sonuçlanmış ve uzun süre repertuvarda kalmıştır.¹ Marlowe'un bu oyununun hemen hemen yarısının kaybolduğu uzmanlarca belirtilmektedir,² bu metin büyük bir olasılıkla oyuncuların ezberlerinden düzenlenmiştir. Yine bu uzmanlar Bartholomew Katliamı'nı (Protestanların katliamını) işleyen oyunun ilk bölümünün bazı kaynaklara dayanılarak yazıldığını, ama on yedi yılı kapsayan ikinci bölümünün oldukça değiştirilmiş olarak ortaya çıkarıldığını yazmaktadırlar. Özellikle büyüye ve gözdelere meraklı olan III. Henry'nin düşmanca işlendiği savunulmaktadır.³ Ancak bir oyun yazarının tarih gerçeklerini olduğu gibi değil, kendi yorumuna göre ele alması gerektiğini düşünenlerdenim. Yazarın bir tarihçinin kendi görüşüne göre yazdığı tarihi olduğu gibi alması oyun yazarlığı ile bağdaşmaz, çünkü bu durumda yazılanı tekrar etmekten öteye geçemez. Ayrıca 1590'lı yıllarda İngilizler Fransa'yla savaştaydı, Marlowe

1 Philip Henslowe, *Diary*, Cambridge University Press, 2002, s. 15.

2 Bkz. F. Romany-Robert Lindsey, *Christopher Marlowe: The complete Plays*, Penguin Books, Londra 2003, s. 664.

3 A.g.y., ss. 664-65.

da iki kez bu savaşın içinde bulunmuştu. Marlowe bir oyun yazarı olarak tarihe oldukça sadık kalırken kendi kara mizahını da bu oyununa oturtmuştur.

İlk eleştirmenler bu oyunda, tarihsel gerçeklerin bozulduğu kanısındaydılar; Protestan propagandası yapıldığını düşünüyorlardı. Oysa Marlowe Fransa'daki mezhep savaşlarının saçmalığını gözler önüne seriyordu. On altıncı yüzyılda yazarın din savaşlarına bu gözle bakması, onun kendi çağının ilerisinde bir düşünce yapısına sahip olduğunu gösterir. Marlowe aynı zamanda Machiavelli'yi çok iyi bildiği için, onu siyasetteki kirliliğin bir simgesi olarak görüyordu. Kralların, prenslerin ve ülkeyi yönetenlerin ikiyüzlülüklerini, birbirlerinin yüzlerine gülerken, arkadan bıçakladıklarını göstermek istiyordu. Zaten Marlowe, din ve siyaset üzerine olan düşüncelerini orada burada konuşurken birçok kişinin düşmanlığını çekmişti, bu yüzden de çok genç yaşta, 39 yaşında öldürülmüştür.

Marlowe'un din kurumlarına bakışı da alaycıydı. Bu kurumların insanların iyiliği için değil, tersine insanların üzerinde baskı kurmak için var olduklarına inanmıştı. Nitekim onu dinsizlikle suçlayan Richard Baines⁴ mahkemeye verdiği ifadede onun ortalıkta din aleyhine konuştuğunda ısrar etmişti. Baines'in abarttığını düşünsek bile, Cambridge mezunu, yüksek lisans derecesi almış, entelektüel Marlowe'un düşünce yapısını dolaylı olarak ortaya koymuş oluyordu.

Baines, Marlowe'un Tanrı'nın kelimasını kirletecek imarlarda bulunduğunu iddia etmiştir. Marlowe'un aşağıdaki sözleri söylemiş olduğunu iddia etmekteydi ve ifadesi aynen şöyleydi:

“Christopher Marly [Marlowe] adındaki kişi, dinimiz hakkında küfürlü yargılarda ve Tanrı'nın kelimasını kirle-

4 Richard Baines (1568?-1593), Elizabeth döneminde yaşamış olan bir muhbir, casus ve Katolik rahipti.

tecek imalarda bulunmaktadır. Hazreti Musa'nın kötü bir jonglör olduğunu, dinin insanları korkutmak amacıyla yaratıldığını, Hazreti İsa'nın bir piç, anasının bir fahişe olduğunu, İsa'nın Barabbas'tan daha iyisine layık olmadığını, Barabbas hem hırsız hem katil olduğu halde Musevilerin iyi bir seçim yapmış olduklarını; eğer gerçekten Tanrı'ysa ve iyi bir din varsa, bunun ancak Papa ile gerçekleşeceğini, çünkü Tanrı'yı anmak için törenlerin, müziğin, şarkıların, tıraş edilmiş kafaların olması gerektiğini, Protestanların ikiyüzlü eşekler olduğunu, eğer yeni bir din ortaya atılacaksa, bunun yazımını üstüne alabileceğini ve çok daha iyisini yazabileceğini, çünkü İncil'in berbat bir şekilde yazıldığını; Samaralı kadının ve kız kardeşinin birer fahişe olduklarını, İsa'nın bunu çok iyi bildiğini, Evangelist Ermiş John'un (Vaftizci Yahya'nın) İsa'nın yatağını paylaştığını ve onu bir Sodom günahkârı yaptığını, tütün ve oğlanları sevmeyenin birer budala olduğunu, bütün havarilerin balıkçılık yaptıklarını ve hiçbir değerleri olmadığını, Meryem Ana'ya çöpçatanlık yaptığı için Melek Gabriel'in Kutsal Hayalet'in genelev patronu olduğunu söylemektedir.

Bunlar gibi daha birçok düşüncesiyle çevredekileri ateizm teşvik etmektedir. (...) Sanırım, Hristiyan olan herkes bu tehlikeli kişiyi susturmalıdır (...)”

Marlowe Hristiyan dinindeki bu uzun süren ve birçok masum insanın öldürülmesi ile sonuçlanan mezhep kavgasını abes görüyor ve oyununa tragedya dese de konuyu kara mizaha oturtup trajikomik bir yapıt ortaya koyuyordu. Kanımca bu oyuna böyle bakmak gerekiyor. O zaman oyunun naif ve zayıf yanları birden ironik bir yazarın güncel bir oyununa dönüşüyor. Bu oyun genellikle kanlı bir tragedya olarak ele alınmasına karşın, ben *Paris'te Katliam*'ı kara mizaha yönelen, trajikomik bir oyun olarak değerlendirmekteyim.

Oyundaki kişilerin tam olarak derinliğe ulaşmamış olmasını beğenmeyen klasik eleştirmenler, eğer trajikomik

gözlükle baksalardı, kişilerin karakter değil, birer temsilci olmaları gerektiğini de anlayabilirlerdi. Marlowe konuya yabancılaşarak bakmıştır. Bu yüzden de perde ve sahne bölümlemesini değil, episod gelişimini doğru bulmuştur. Oyun yirmi dört tablodan kuruludur. Bazı araştırmacıların oyunu kendi anlayışlarına göre, perde ve sahnelere bölmeleri özgün metne uymamaktadır ve bence de yanlıştır.

Marlowe, Bartholomew Katliamı'nı on altıncı yüzyılın Makyavelci yorumuyla ele alarak Katolik aristokrasinin büyük bir ihanet içinde olduğunu göstermiştir. Guise Dükü'ne tarihteki konumundan daha büyük önem vermiştir. Guise Dükü salt kendi hırsı ve Fransa tacını elde etmek için çalışan katı ve şiddet meraklısı bir soyludur. Hedefine varmak için kimin öldürüldüğü onun için önemli değildir. 2. Tablo'daki tiradı bunun bir göstergesidir:

*Bu yüzden Tanrı beni topraktan yarattı,
 Bu yüzden taşır yeryüzü bedenimin ağırlığını,
 Bu ağırlıkla dengeleyeceğim krallık tacını,
 Olmazsa, fitne fesatla bıktıracağım dünyayı.
 Bunun için soylu İspanyol Katolikler,
 Fransız eküsü bastırmam için
 Hint altını gönderiyorlar bana;
 Papa da cömertçe armağanlar veriyor,
 Bu iş için aylık bağlamasının yanı sıra,
 Ayrıca din yasalarını çiğnediğimde,
 Belge de verdi bağışlanacağım hakkında;
 Din: O Diabole!
 Hıh, nasıl görünüürsem görüneyim,
 Yine de utanıyorum bu kadar basit bir sözcüğün
 Böyle önemli bir konuya temel oluşturmasından.*

Bu tiratta aristokratik hırsın nasıl şiddet doğurduğunu izleriz. “Nefret etmesini, beni sevmeyenlerden öğreneceğim,” diyen Guise, önüne çıkan kim olursa yıkmaya karar-

lıdır. Yine aynı tiratta Guise olmak istediği şeyi şöyle açığa vurur:

*Öyle bir bakış ver ki, kaşlarımı çatığımda,
Soluk benizli ölüm gezinsin yüzümiün çizgilerinde,
Öyle bir elim olsun ki,
Tüm dünyayı kavrasın tuttuğumda,
Öyle bir kulak ver ki,
Dıysun aleyhimde konuşanların ne dediğini,
Bir taht, bir asa ve bir de taç ver bana;
Bana bakanların güneşe bakar gibi kamaşsın gözleri.*

Oyunun hızla gelişen ikinci bölümü bir intikam oyunu havasını taşır. Çıkan iç savaş herhangi bir ideal uğruna ya da haklı nedene dayanan bir çatışma değil, salt kişisel intikam içindir. Marlowe burada da aristokrasinin onur savaşını alaya almaktadır. Bu savaş da *Kral Übü*'deki gibi absürt bir çatışmadan başka bir şey değildir.

Marlowe'un metni ironik simetrilerle doludur. Buna bir örnek Ana Kraliçe Catherine'nin kendi iktidarı için iki oğlunu kılı kıpırdamadan öldürebileceğini söylemesidir. Yazar burada aristokratların analık duygularını da ciddi bir şekilde alaya almaktadır. Oğlunu kendi zehirletir, ama sanki çok üzülüyormuş gibi görünür. Navarre Kralı'nın damatlığını yüzüne karşı kabul etmiş görünür, ama yalnız kalınca onu nasıl yok edeceğini söyler. Kısacası, bir kunduracının oğlu olan Marlowe'un saklı eleştirisi aristokrasiye karşıdır.

Oyunda kara mizahın daha da belirginleştiği sahneler vardır; örneğin 19. Tablo'da Guise'in karısını baştan çıkardığı için Mugeroun'u öldürmek üzere gelen asker, iki anlamlı sözlerle trajik bir sahneyi trajikomik bir sahneye dönüştürür:

Bayım, bu sizin için bayım. Düke boynuz takmaya cesaret ettiğiniz ve onun özel odasının kapısını bir maymun-

cukla açtığınız için; gerçi size ait olan bir şeyi çıkarmışsınız, ama onun hoşlanmayacağı o şeyi de içeri sokmuşsunuz; dolayısıyla onun malını çalıp, yapmamanız gerektiği halde dükkânın önüne dikelip durmuşsunuz; ev sahibi o olmasına rağmen, onun olanı almışsınız ve onun işlemesi gereken tarlayı siz sürmeye kalkmışsınız – eğer tarla herkese açık değilse, asıl sorun da bu işte. Ben sahip olmak için gelmedim buraya (keşke olabilsem), ama sizi dışarıda tutmak için buradayım, başaracağım da, tabii eğer planım ve bu silah çalışırsa. Bu kadar çabuk mu geldiniz? Buyrun bakalım bayım!

(İçeri giren Mugeroun'a ateş edip öldürür.

Guise ile adamları girer.)

9. Tablo'da kralın mantık öğretmeni Ramus'u Protestan olduğu için öldürmeyi aklına koymuş olan Guise, onunla saçma sapan bir tartışmaya girer. Ramus'un yanıt vermesine olanak vermeden kendisi konuşur:

GONZAGO

Haydi Ramus, çok altın ver, yoksa hançerle bitiririm işini.

RAMUS

Ama ben bir bilim adamıyım, nasıl altınım olur?

Tek gelirim kraldan aldığım harçlık,

O da alır almaz tükeniyor.

(Guise ile Anjou [Dumaine, Mountsorrell ve askerler] girerler.)

ANJOU

Yakaladığınız kim?

RETES

Bu Ramus, kralın mantık öğretmeni.

GUISE

Öldürün.

RAMUS

Soylu lordum, Ramus sizi kızdıracak ne yaptı?

GUISE

*Bayım, sadece yüzeyde bilgiler ürettiniz,
 Ama hiçbir şeye derinlemesine bakmadınız.
 Organon'u küçümseyen siz değil miydiniz,
 O kitabın bir saçmalıklar yığını olduğunu söyleyen?
 Bölücülük yapan ve bütünle değil, özetle uğraşan
 Bilge kişidir sizin fikrinize göre;
 Böyleleri gidip Almanya'da vaaz versin,
 Kilise babalarının önermelerine karşı çıkıp
 Argumentum testimonii est inartificiale bilmecesini
 Ipse dixi diye savunsunlar.
 Bunun aksini iddia etmek için ben diyorum ki,
 Ramus ölecek. Yanıtımız ne buna?
 Sizin nego argumentum'unuz
 İşe yaramaz bayım. Öldürün onu.*

Aynı şekilde 11. Tablo'da iki askerin Amiral'in cesedini
 yok etmek için geldikleri sahnede yine Marlowe'un ironisi
 ile karşılaşırız:

BİRİNCİ ASKER

Ee arkadaşım, şimdi ne yapacağız Amiral'in cesedini?

İKİNCİ ASKER

Sapkın olduğu için yakalım.

BİRİNCİ ASKER

*Olmaz, cesedi ateşi kirletir, ateş de havayı, bu da herkesi
 zehirler.*

İKİNCİ ASKER

Peki ne yapacağız?

BİRİNCİ ASKER

Nehre atalım.

İKİNCİ ASKER

*Olur mu hiç? Suyu zehirler, su da balığı, balık yedik mi
 biz de çekeriz cavlağı.*

BİRİNCİ ASKER

Öyleyse bir hendeğe atalım.

İKİNCİ ASKER

Hayır, olmaz! Hiçbir kuşku kalmaması için sen beni dinle, onu şu ağaca asalım.

Bu oyun yaratıcı ve sezgileri güçlü bir yönetmenin elinde çağdaş bir trajikomedya olarak sahneye çıkarılabilir. 2014 yılı, Shakespeare ile aynı yıl doğan Marlowe'un da 450. doğum yılıdır.

Özdemir Nutku, 2014

Kısa Kaynakça

- CHAMBERS, E. K., *The Elizabethan Stage*, 4 cilt, Oxford at the Clarendon Press, 1923.
- CHENEY, Patrick [ed.], *The Cambridge Companion to Christopher Marlowe*, özellikle 12. Böl., "Dido, Queen of Carthage and The Massacre at Paris" by Sara Munson Deats. Cambridge University Press, 2004.
- CLARK, Sandra [ed.], *Shakespeare Dictionary*, Penguin Books, 1999.
- COLE, Douglas, *Suffering and Evil in the Plays of Christopher Marlowe*, Princeton Univ. Press, 1962.
- DABBS, Thomas W., *Reforming Marlowe: The Nineteenth Century Canonization of a Renaissance Dramatist*, Bucknell University Press (US), 1991.
- ESCHE, Edward J., *The Complete Works of Christopher Marlowe: Volume V*, Oxford 1998.
- FOX, J., *Book of Martyrs and the Acts and Monuments of the Church, II* (1563), Kessinger Publishing 2003.
- HATTAWAY, Michael, *Elizabethan Popular Theatre: Plays in Performance*, 1982.
- HENSLOWE, Philip, *Diary*, [ed.] R. A. Foakes, Cambridge University Press, 2002.
- HILLMAN, Richard, *Shakespeare, Marlowe and the Politics of France*, Basingstoke 2002.
- JONES, J. H., *The English Faust Book: A Critical Edition Based on the Text of 1592*, 1994.

- KOCHER, Paul H., *Christopher Marlowe: A Study of His Thought, Learning and Character*, Russell & Russel Publ., 1946.
- KOTT Jan, *The Bottom Translation: Marlowe and Shakespeare and the Carnival Tradition*, 1987.
- LEECH, Clifford, *Christopher Marlowe: Poet for the Stage (Ams Studies in the Renaissance)*, Prentice Hall Publ., 1978.
- , *Marlowe: A Collection of Critical Essays*, 1964.
- LEVIN, Harry, *The Overreacher. A Study of Christopher Marlowe*, Cambridge / Harvard Univ. Press, 1952.
- NUTKU, Özdemir, *Shakespeare Sözlüğü*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013.
- OLIVER, H. J. [ed.], *Dido Queen of Carthage and The Massacre at Paris*, Revels Plays, Manchester 1968.
- ONIONS, C.T., *A Shakespeare Glossary*, [genişletilmiş basım, ed. EAGLESON, Robert D.], 1986.
- PARTRIDGE, Eric, *Dictionary of Historical Slang*, Routledge, Abingdon Oxford, 1982.
- RIGGS, David, *The World of Christopher Marlowe*, Faber and Faber Publ., Londra 2004.
- ROMANY, Frank, LINDSAY, Robert, *Christopher Marlowe. The Complete Plays*, Penguin Books, Londra 2003.
- SALMON, J. H. M. *The French Religious Wars in English Political Thought*, Oxford: Clarendon, 1959.
- SANDERS, Wilbur, *The Dramatist and the Received Idea*, Cambridge University Press, 1968.
- SHEPHERD, Simon, *Marlowe and the Politics of the Elizabethan Theatre*, 1986.
- TILLEY, M. P., *A Dictionary of the Proverbs in England in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, 1950.
- URRY, William, *Christopher Marlowe and Canterbury*, Faber & Faber Publ., Londra 1988.

- WEIL, Judith, *Christopher Marlowe: Merlin's Prophet*, Cambridge Univ. Press, 1977.
- WILSON, F. P., *Marlowe and the Early Shakespeare*, Clarendon Press, 1953.
- WOODBIDGE, Linda, *Women and the English Renaissance*, Urbana 1986.
- ZUCKER, David H., *Stage and Image in the Plays of Christopher Marlowe*, Longwood Press, 1972.
- Kitab-ı Mukaddes*, Kitabı Mukaddes Yayınları, İstanbul 1958.

Makaleler

- ADAMS, J. Q. "The Massacre at Paris Leaf", The Library, 4th Series, Vol. XIV No. 2 (1934), ss. 447-469 March 1934 The Library articles at Oxford Journals [Boas-Newsbooks].
- BOAS, F. S., "Christopher Marlowe and the Newsbooks", *Journalism Quarterly*, xiv, March 1937, ss. 18-22
- BRIGGS, Julia, "Marlowe's *Massacre at Paris*: a Reconsideration", *Review of English Studies*, 34, (1983), ss. 257-78.
- DANSON, Lawrence, "Christopher Marlowe: The Questioner", *English Literary Renaissance*, 12 (1982), ss. 3-29.
- HENDERSON, Philip, "Marlowe as Messenger, a letter", *TLS* 12 June 1953.
- KIRK, Andrew M., "Marlowe and the Disordered Face of French History", *Studies in English Literature*, 35 (1995), ss. 193-213.
- KOCHER, Paul H. "Contemporary Pamphlet Backgrounds for Marlowe's *The Massacre at Paris*, Part I", *Modern Language Quarterly*, 8, 1947, ss. 151-173.
- PALMER, D. J., "Magic and Poetry in Doctor Faustus", *Critical Quarterly*, 6, (1964), ss. 56-67.

PENNY, Roberts, “Marlowe’s *The Massacre at Paris*: a historical perspective”, *Renaissance Studies* 9/4, 1995, ss. 430-440.

SEATON, Ethel, “Fresh Sources for Marlowe”, *Review of English Studies*, 5 (1929), ss. 385-401.

WITKOWSKI, Georg, [ed.] “Faust, Briefe, die neueste Litteraturbetreffend”, *Lessings Werke*, III. cilt, Leipzig und Wien [tarihsiz], s. 108.

Kişiler

KRAL IX. CHARLES	Fransa Kralı
CATHERINE	Fransa Ana Kraliçesi
NAVARRE KRALI	Sonradan Kral IV. Henry
CONDÉ PRENSİ	Navarre Kralı'nın kuzeni
AMİRAL	
MARGARET	Catherine'nin kızı, Navarre'ın karısı
GUISE DÜKÜ	
BİR ECZACI	
BİR ASKER	
YAŞLI NAVARRE KRALIÇESİ	Navarre Kralı Henry'nin annesi
ANJOU DÜKÜ	Charles'ın kardeşi, sonradan Kral III. Henry
DUMAINE DÜKÜ	
COSSIN	
AMİRAL'IN ADAMI	
GONZAGO	
RETES	
MOUNTSORRELL	
LOREINE	Bir Protestan vaiz
SEROUNE'UN KARISI	
SEROUNE	
RAMUS	

TALEUS
İKİ OKUL ÖĞRETMENİ
İKİ POLONYA SOYLUSU
İKİ ASKER
LORRAINE KARDİNALİ
PROTESTANLAR
EPERNOUN
PLESHÉ
JOYEUX DÜKÜ
MUGEROUN
BİR YANKESİCİ
GUISE DÜŞESİ
GUISE DÜŞESİ'NİN NEDİMESİ
BARTUS
BİR ULAK
MUHAFİZ ALAYI KOMUTANI
ÜÇ KATİL
GUISE'NİN OĞLU
BİR RAHİP
BİR CERRAH
BİR İNGİLİZ AJANI
GÖREVLİLER

I. Tablo

(*Fransa Kralı Charles*,¹ *Ana Kraliçe* [Catherine],² *Navarre Kralı*,³ *Condé Prensi*,⁴ *Amiral*,⁵ *Navarre Kraliçesi* [Margaret]⁶ girer.)

CHARLES

Soylu kayınbiraderim Navarre Prensi,
Prens Condé ve aziz Lord Amiral,
Dilerim bu kutsal evlilik,⁷ bu birleşme,
Bu evlilik töreniyle gönüllerin bir olması,
Ölüm bizleri ayırana kadar bozulmaz
Ve bu isteği önce yüreklerimizde tutuşturan
Kral sevgisinin doğal kıvılcımları,
Sonsuza dek beslenir nesillerce.

NAVARRE

Siz efendimizin zaman zaman bana lütufkâr davranışı,
Özellikle de bu evlenme konusunda,

1 Valois hanedanından Catherine de Medici'nin oğlu IX. Charles (1550-1574), 10 yaşında tahta geçmiş ve ölümüne dek on dört yıl hüküm sürmüştür.

2 Catherine de Medici.

3 Henri-Quatre olarak tanınan Navarre Kralı (1553-1610), 1572'den ölümüne dek IV. Henri olarak Fransa Kralı olmuştur. Bourbon hanedanının ilk kralıdır.

4 Louis de Bourbon (1530-1569) tanınmış Protestan liderlerindendi.

5 Gaspard de Coligny, Seigneur de Châtillon (1519-1572), Fransız soylusu ve amiraldi, disiplinli Protestan liderlerden biriydi.

6 Marguerite de Valois, IX. Charles'ın kız kardeşi, sonradan IV. Henri olan Navarre Kralı ile evlenmiştir.

7 IX. Charles'ın kız kardeşi Marguerite de Valois ile Bourbon hanedanından Navarre Kralı Henri'nin 1572'deki evlilikleri.

Beni ebediyen majestelerinin iradesi altında tutacaktır,
Ana Kraliçe'nin ve sizin buyruklarınız başım üstünde
yer alacaktır.

CATHERINE

Teşekkürler oğlumuz Navarre,
Kızımızla evlenmeniz size olan sevgimizi gösterir,
Anlayacağınız gibi, farklı mezheplerden olmamız
Aşkınızı engelleyecek bir aykırılık olabilirdi.

CHARLES

Madam, bırakın şimdi bu konuyu.
Lordlarım nikâh kıyıldığına göre,
Şimdi de gidip hep birlikte
Ayine katılmanın doğru olacağını düşünüyoruz.
Kardeşim, iyi olur siz bana eşlik ederseniz.

MARGARET

Peki sevgili lordum.

CHARLES

Lordlarım, gelmeyecek olanlar kalabilirler,
Haydi anne, bu evliliği onurlandıralım.

CATHERINE

(Kendi kendine.)

Bu evliliği hiç acımadan, kanla bozacağım.

*(Kral [Charles], Ana Kraliçe, Navarre Kraliçesi,
[diğerleriyle] çıkarlar; Navarre, Condé Prensi,
Amiral kalırlar.)*

NAVARRE

Prens Condé ve aziz lordum Amiral,
İsterse Guise köpürsün köpürdüğü kadar
Artık bize pek zararı dokunamaz,
Kral ve Ana Kraliçe bizim yanımızda,
Tüm Protestanları öldürmeyi aklına koyan
Guise'in o kıskanç yüreğinin kinine engel olacaklardır.
Haberiniz var mı? Eğer Kral izin vermiş olsaydı,

Önceki gece o Paris'teki tüm Protestanları
Kılıçtan geçirme kararı almıştı.

AMİRAL

Lordum, gözü yükseklerde olan Guise'in
Kralın izni olmadan, böyle tehlikeli işlere
Nasıl cüret edebildiğine çok şaşıyorum.

CONDÉ

Guise'e hiç şaşırmamalısınız lordum,
Çünkü her cinayetinin, her kötülüğünün
Ve zorbalığının arkasında Papa var.

NAVARRE

Ama bulutların üstünde taht kuran ve hükmeden Tanrı,
Duyar ve görür haklı olanın dualarını,
Mutlaka alır masum kanı akıtanın intikamını,
Guise'in ihanet içinde olan yüreği öldürüyor,
Zamanı gelmeden insanların yaşamına son veriyor.

AMİRAL

Lordum, dikkat ettiniz mi? Guise'in kardeşi Kardinal
Ve Dük Dumaine nasıl da öfkelendiler evliliğinize,
Çünkü şimdi Bourbonlar ortaya çıkıp
Soyca bağlandılar Fransa tacına.

NAVARRE

Guise'in bize kızmasının asıl nedeni bu,
Bizi tuzağına düşürmek için kafa patlatmasının,
Ölümcül eyleminin içinde bize tuzak kurmasının.
Haydi lordlarım, kiliseye gidip dua edelim,
Fransa'nın hakları sonsuza dek korunsun,
Kutsal Kitap bu ülkede sürekli kılınsın.

(Çıkarlar.)

II. Tablo

(*Guise Dükü girer.*)

GUISE

Eğer Hymen⁸ bir kez olsun düğünlere kızdıysa,
Süslediye sunaklarını loş ışıklarla;
Eğer güneş gök kubbeyi lekelediye kanlı bulutlarla,
Dehşetli bir görünüm verdiyse dünyaya;
Eğer gün bir kez döndüyse çirkin geceye,
Gece de dönüştüyse cehennemin rengine;
Bugün, bu saat, bu ölümcül gece,
Tümden gösterecek hepsine olan gazabını.
Eczacı!

(*Eczacı girer.*)

ECZACI

Lordum?

GUISE

Şimdi Guise soyuna beslediğin sevgiyi
Sınayacağım ve seni fazlasıyla ödüllendireceğim.
Zehre bulanması için gönderdiğim eldivenler nerede?
Hallettin mi? Söyle!
Her koklama ölüm sancısına neden olacak mı?

ECZACI

İşte burada soylu efendim,
Kim koklarsa, boylar öteki dünyayı.

8 Bekâret ve düğün tanrıçası.

GUISE

Demek kararından dönmedin?

ECZACI

Hayır lordum, ölene kadar sizin emrinizdeyim.

GUISE

Teşekkürler aziz dostum, bağlılığını ödüllendireceğim.
Git öyleyse ve sun onları Navarre Kraliçesi'ne;
Çünkü o bizim gözümüzde,
Fransa'daki sapkınlığa neden olan büyük bir lekedir.
Haydi dostum, hemen git ve sun ona eldivenleri.
(*Eczacı çıkar.*)

Asker!

(*Bir asker girer.*)

ASKER

Lordum?

GUISE

Öne çıkıp trajik rolünü oynayacaksın şimdi.
Caddeye bakan bir pencerenin altında dur,
Amiral'in at üstünde geçtiğini gördüğünde,
Ateşle tüfeğini ve öldür o zatı muhteremi,
O zaman bir torba dolusu eküyle ödüllendiririm seni.

ASKER

Emredersiniz lordum.

(*Çıkar.*)

GUISE

Guise sakladığın gizli planları
Tüm şiddetiyle uygula şimdi,
Kandan başkası durduramaz onları.
Sık sık düşünerek şunu öğrendim ki,
Mutluluğa giden tek yol tehlikenin kendidir
Ve kararlılık onurun en yüksek hedefidir.
Her köylünün kolayca başarabildiği
Sıradan şeylerin onur neresindedir?
En sevdiğim, ulaşamadığım şeylere erişmektir.

Söyleyin en yüksek piramitlere tırmanayım
Ve onların tepesine Fransa tacını koyayım;
Düşüşüm cehennemin dibine olsa bile,
Ya tırnaklarımla yerle bir ederim onları
Ya da uçarım doruklarına
Yüceliği hedefleyen kanatlarımla.
Bunun için ben hep uyanığımdır
Başkaları beni uyuyor sanırken,
Bunun için beklemeyi severim
Bir fırsat yakalayınca kadar,
Bu yüzden üzerine hayallerimi kurduğum
Giderilemez susuzluğum için
Sık sık söz ederim Kral'la olan hıslımlığımdan.
Bunun için bu kafa, bu yürek, bu el ve kılıç
Plan kurar, düşünür, tümünden yerine getirir
Çoğu kişinin hedeflediği,
Ama kimsenin anlayamadığı önemli konuları.
Bu yüzden Tanrı beni topraktan yarattı,
Bu yüzden taşır yeryüzü bedenimin ağırlığını,
Bu ağırlıkla dengeleyeceğim krallık tacını,
Olmazsa fitne fesatla bıktıracağım dünyayı.
Bunun için soylu İspanyol Katolikler,
Fransız eküsü bastırmam için
Hint altını gönderiyorlar bana;
Papa da cömertçe armağanlar veriyor,
Bu iş için aylık bağlamasının yanı sıra,
Ayrıca din yasalarını çiğnediğimde,
Belge⁹ de verdi bağışlanacağım hakkında;
Din: O Diabole!¹⁰
Hıh, nasıl görünürsem görüneyim,
Yine de utanıyorum bu kadar basit bir sözcüğün

9 Kilisenin ya da yasaların yasakladığı bir şeyin yapılması hakkında verilen ayrıcalıklı izin, dispensation.

10 O Diabole!: Ah Şeytan!

Böyle önemli bir konuya temel oluşturmamasından.
Soylu Kral'ın dizginlenemeyen zevkleri,
Bedenini zayıflatmakta,
Eğer onun yıktığını ben onarmazsam,
Mahvedecek ülkesini –
O bir çocuk olduğundan,¹¹
Her gün lafla kandırıyorum onu,
O unvanıyla kral sadece;
Uygulayan benim, ama o hedef oluyor eleştirilere.
Ana Kraliçe harikalar yaratıyor, benim çıkarıma,
Fransa'nın umudunu gömüyor bana olan sevgisiyle,
Soyup soğana çeviriyor hazinesini,
Karşılama için benim gereksinimlerimi.
Tam beş yüz din kurumu var Paris'te –
Ve otuz bin güçlü kuvvetli insan yaşıyor
Manastırlarda, başrahiplikte, okullar ve kiliselerde –
Ayrıca ele avuca sığmaz bin Katolik öğrenci;
Dahası, – bildiğim kadarıyla, bir manastırda,
Beş yüz iriyarı Fransisken keşiş ve rahip var.
Eğer daha fazlasını toplayabilirsek,
Arzularımıza ulaşmak yolunda
Bunlardan daha fazlası olacak.
Öyleyse Guise, madem bütün kartlar senin elinde,
Karıştır, kes, ama şu kesin yolu izle:
Doğru yoldan ya da hileyle,
Rua'yı¹² ayır kendine.
Evet ama, ya Navarre,
Navarre Fransa'da kuytu bir köşe,
Yine de yeter onun gibi küçük bir krala,
Ona bağlı olan köktencilerin kopardıkları yaygara,
Avrupa'nın gözünü bağlamakta,
Ülkemizi sıkıntıya sokmakta.

11 Kral IX. Charles on yaşında tahta geçtiği için o sırada yirmili yaşlardadır.

12 Kral, aynı zamanda iskambil oyununda “papaz” da denilen kartın adı.

Onun hakkından –

(*Kılıcını gösterir.*)

Ama önce tacı ele geçirmemizi engelleyenlerin
Peşinden gidelim.

Sezar'ın askerlerine söylediği gibi,

Ben de diyorum ki:

Nefret etmeyi beni sevmeyenlerden öğreneceğim.

Öyle bir bakış ver ki, kaşlarımı çatığımda,

Soluk benizli ölüm gezinsin yüzümün çizgilerinde,

Öyle bir elim olsun ki,

Tüm dünyayı kavrasın tuttuğumda,

Öyle bir kulak ver ki,

Duysun aleyhimde konuşanların ne dediğini,

Bir taht, bir asa ve bir de taç ver bana;

Bana bakanların güneşe bakar gibi kamaşsın gözleri.

Artık tuzak kuruldu

Ve bu iş zafer için kararlılıkla yürütüldüğünde,

Her şey oturacaktır yerli yerine.

(*Çıkar.*)

III. Tablo

(Navarre Kralı, Kraliçe [Margaret], Navarre'ın annesi Kraliçe [Yaşlı Kraliçe], Condé Prensi, Amiral, eldivenlerle Eczacı girer. Eczacı eldivenleri Yaşlı Kraliçe'ye verir.)

ECZACI

Madam, bu değersiz armağanı kabul etmenizi sizden rica ediyorum.

YAŞLI KRALIÇE

Teşekkürler benim iyi dostum. Dur, al şu ödülünü.

ECZACI

Majestelerine acizane teşekkürler ederim.

(Eczacı çıkar.)

YAŞLI KRALIÇE

Bu eldivenler çok ağır parfüm kokuyor,
Bu koku başımı ağrıttı.

NAVARRE

Majesteleri onları size veren adamı tanıyorlar mı?

YAŞLI KRALIÇE

Pek değil, ama görmüşlüğüm var.

AMİRAL

Yaşadığımız şu tehlikeli dönemi düşününce,
Majesteleri eldivenleri almakla hata etmiş olabilirler.

YAŞLI KRALIÇE

Yardım et oğlum Navarre, zehirlediler beni!

MARGARET

Majestelerini Tanrı korusun, ne talihsizlik!

NAVARRE

Son zamanlarda Guise Dükü'nden kuşkulanıyorduk.
Böyle tehlikeli armağanlara karşı
Siz majesteleri hazırlıklı olmalıydınız.

MARGARET

Lordum, eğer bu doğru olsaydı,
Majestelerini suçlamak için çok geç olurdu;
Umarım onu hasta eden sıradan bir rahatsızlıktır.

YAŞLI KRALİÇE

Ah, hayır sevgili Margaret, ölümcül zehir
Beynimi etkilemeye başladı bile,
Başım çatlıyor, kalbimin atışı yavaşladı, ölüyorum.
(Ölür.)

NAVARRE

Annem gözümün önünde zehirlendi!
Ey yüce Tanrım! Ne günlere kaldık?
Tanrım lütfet, onunkiyle sona ersin günlerim,
Onunla ölüp tekrar onunla yaşayabileyim.

MARGARET

Sevgili lordum, ruhumu perişan eden bu kötü talihin
Soylu yüreğinizi hasta etmesine,
Bu ansızın gelen acımızı daha da artırmasına
İzin vermeyiniz.

AMİRAL

Haydi lordlarım, götürelim buradan cenazeyi
Ve onurlandıralım onu uygun bir törenle.
(Onlar çıkarken Asker de tüfeğini Amiral'in
üstüne boşaltır.)

CONDÉ

Yaralandınız mı Amiralim?

AMİRAL

Evet aziz lordum, kolumdan yaralandım.

NAVARRE

Tuzağa düşürüldük! Haydi lordlarım gidelim,
Bu olayları Kral'a anlatalım.

AMİRAL

Bunlar bizi ortadan kaldırmak isteyen Guise yandaşları.
Bu evlilik hepimizin sonunu getirecek.
([Yaşlı] *Kraliçe'yi taşıyarak çıkarlar.*)

IV. Tablo

(*Kral [Charles], Ana Kraliçe [Catherine],
Guise Dükü, Anjou Dükü, Dumaine Dükü,
Cossin ve görevliler girer.*)

CATHERINE

Soylu oğlum ve Guise Dükü,
Artık çırpınan ceylanı
Ölümcül bir tuzığa çektiğimize göre,
Uygulayalım daha önce verdiğimiz kararı.

CHARLES

Madam, bu eylemi bütün dünya
Çok kanlı ve acımasızca
Bir davranış olarak nitelendirecek –
Özellikle de söz verdiğimiz güvenceyi gösterip
Onları nasıl koruduğumuzu sorgulayacaklar.
Ayrıca sadece sapkın bir mezhebi seçtiler diye,
Soyluların, şövalyelerin, beyefendilerin,
Sadece inançları yüzünden,
Böyle acımasız bir sonla karşı karşıya kalmalarını
Yüreğim hiç kaldırmıyor.

ANJOU

Soylu zihinler başkalarının acılarına üzülse bile,
Yine de akli olanlar önce kendi sıkıntılarını dikkate alırlar,
Kamçıya katlanmak zorunda kalmaktansa
Düşmanlarını kamçılamanın yollarını ararlar.

GUISE

Lordum, Anjou çok doğru şeyler söyledi,
Efendimiz bu konuyu bir kez daha tartıp biçmeli,
Bu türedi sapkınlara acımarktansa
Ya da hoşgörüyle davranmarktansa
Ülkenizin iyiliğini seçmenin daha doğru olacağını belirtti.

CATHERINE

Umarım bu akıllıca konuşmalar,
Kral oğlumun biraz olsun düşmanlarından
çekinmesini sağlar.

CHARLES

Pekâlâ madam, bu konuyu majestelerine
Ve hısmım Guise Dükü'ne bırakıyorum,
Ne karar verirsiniz, onaylayacağım.

CATHERINE

Teşekkürler kral oğlum. Guise söylesene,
Bu katliamı nasıl düzenleyeceksin?

GUISE

Şöyle ki madam: Bu katliamda rol alacak olanlar,
Üzerlerinde beyaz haç işareti olan hafif miğfer giyecekler,
Kollarına da beyaz keten pazubent takacaklar;
Üzerinde bu işaretler bulunmayan kişiler,
Kral da, imparator da olsa katledilecekler.
Burçlardan yapılan bir top atışı ile
Bunlar dışarı çıkıp sokaklara doluşacaklar;
Arkasından parola verilip çan çalınacak,
Bunu duyduklarında katliama başlayacaklar
Ve çan susana kadar durmayacaklar;
Sonra bir süre soluklanacaklar.

(Amiral'in Adamı içeri girer.)

CHARLES

Hayrola dostum, ne haber?

ADAM

Majesteleri, Lord Amiral caddeden geçerken
Haince bir saldırı düzenlendi.

Şimdi siz majestelerinden acizane istirham ediyor
Onu yaralı yatağında ziyaret etmenizi.

CHARLES

Haberci, onu hemen göreceğimi söyle.

(*Amiral'in Adamı çıkar.*)

Amiral hakkında ne yapacağız şimdi?

CATHERINE

Şimdi gidip ziyaret etmeniz iyi olur,

Her şey yolundaymış gibi davranın ona.

CHARLES

Tamam, gidip Amiral'i ziyaret edeyim.

GUISE

(*Kendi kendine.*)

Ben de gidip öldürülmesini emredeyim.

(*Amiral yatağında görülür.*)¹³

CHARLES

Lordum Amiral nasıllar?

Alçaklar mı yaraladı sizi caddede?

Fransa Kralı olarak yemin ederim ki,

Kralının sevdiği soylu bir insanı,

Çıkarı uğruna öldürmeye çalışan o kişiyi bulup

Yavaş yavaş öldüren görülmemiş işkencelerle

Ölüm cezasına çarptıracağım serseriyei.

AMİRAL

Ah benim sevgili lordum,

Hiçbir suçumuz yokken bizi öldürmeye kalkanlar,

Guise'in yandaşlarıdır.

CHARLES

Aziz Lord Amiral, emin olun,

Yürekten üzüldüm şahsınıza yönelik bu saldırıya,

Çok önem veriyorum sizin korunmanıza,

13 O dönemdeki sahnelemeye göre, Charles sahne yukarısına doğru yürür ve arkadaki odanın penceresi açılarak Amiral yatağında yaralı yatarken gösterilir.

Ben bile sizden fazla güvende değilim –
Cossin, en güçlü muhafızlardan yirmisini al,
Hepsi senin komutan altında, soylu dostumuzun
Uğrayabileceği herhangi bir şiddete engel olsunlar.
Huzurumuzu bozacak lanet olası hainlerin girişimlerini
Derhâl ölümle cezalandır.
İçiniz rahat olsun aziz Lord Amiral,
Her saat başı sizi ziyaret edeceğim.

AMİRAL

Majestelerine teşekkürlerimi sunarım.
(Çıkarlar.)

V. Tablo

*(Guise, Anjou, Dumaine, Gonzago, Retes,
Mountsorrell ve askerler katliama hazırdırlar.)*

GUISE

Anjou, Dumain, Gonzago, Retes, ant için
Miğferlerinizdeki beyaz haçlar üzerine,
Mezhebine ihanet eden her sapkını öldüreceğinize.

DUMAINE

Merhamet etmeyeceğime ant içerim.

ANJOU

Ben kılık değiştirdim, artık kimse tanıyamaz beni,
Bu yüzden öldürebilirim karşıma çıkan herkesi.

GONZAGO

Ben de.

RETES

Ben de.

GUISE

Haydi öyleyse, önce Amiral'in evini basın.

RETES

Evet, önce Amiral'in işini bitirelim.

GUISE

Luthercilerin baş sancaktarı Amiral,
Bu katliamın başlangıcı olarak
Yatağında öbür dünyayı boylayacak.
Gonzago yolu göster onlara,
Kuşatın evini, tek bir canlı bırakmayın orada.

ANJOU

Bu görev benim.

İsviçre Muhafız Birliği, siz sokak başını tutun;
Her köşebaşında Kral'ın muhafızları bulunsun.

GONZAGO

Haydi baylar, beni izleyin.

(*Gonzago ve diğerleri çıkarlar.*)

ANJOU

Kardeşimin görevlendirdiği,
Amiral'in muhafızlarının komutanı Cossin,
Efendisine ihanet edecek.
Guise, Katoliklerin yıldızı bir kez daha parlayacak,
Kafa kesildi mi organlar da dağılacak.

RETES

Bakın lordum, Amiral'in evinde başkaları da var.
([Gonzago ve adamları] *Amiral'in evine girerler,*
Amiral yataktadır.)

ANJOU

Tam zamanıdır, sokakta bekleyelim,
Kapıdan çıkan adamlarını şişleyelim.

GONZAGO

Amiral nerede?

AMİRAL

İzin verin, ölmeden dua edeyim.

GONZAGO

Meryem Ana'mıza dua et, bu haçı da öp.
(*Amiral'i bıçaklar.*)

AMİRAL

Tanrım, günahlarımı affet!
(*Ölür.*)

GUISE

Gonzago, öldüğüne emin misin?

GONZAGO

Evet lordum.

GUISE

Öyleyse atın onu aşağı.

(*Amiral'in cesedi aşağı atılır.*)

ANJOU

Kuzen iyi bakın ona, belki bir başkasıdır,
Amiral de kaçmış olabilir.

GUISE

Kuzen, ta kendisi, yüzünden tanıdım onu.
Bakın, işte bu da adamımın kolunda açtığı yara;
Kıl payı kurtulmuş, ama biz hakladık onu şimdi.
Ah alçak Shatillian,¹⁴ soysuz herif,
Luthercilerin baş sancaktarı,
Senin mezhebini aşağılamak için
Guise Dükü cansız gövdene işte böyle ayağıyla basar!

ANJOU

Götürün onu buradan! Kesin kellesini, ellerini,
Armağan olarak gönderin Papa'ya
Ve bu haklı intikam tamamlandığında,
Faucon Tepesi'ne¹⁵ sürükleyeceğiz cesedini,
Yaşarken haçtan bu denli nefret eden kişi,
Öldüğünde zincirlerle bağlanacak ona.

GUISE

Anjou, Gonzago, Retes, siz üçünüz de
Kararlı olursanız ben ve Dumaine gibi,
Fransa'da nefes alan tek bir Huguenot¹⁶ kalmaz.

ANJOU

Bu haç üzerine yemin ederim ki,
Ödün vermeden öldüreceğiz önümüze çıkan herkesi.

GUISE

Mountsorrell, git ve yap şu top atışını,
Şimdiden sokakları tutmuş olanlar,

14 Amiral'in bir unvanı da Coligny ailesinden gelen Châtillion Beyi idi.

15 Asılan cesetlerin çürümeye bırakıldığı yer.

16 O dönemde Protestan mezhebinden olanlara verilen ad.

Parolayı duysunlar, sonra da çal çanı,
Böylece başlatalım katliamı.

MOUNTSORRELL

Hemen lordum.

(Mountsorrell çıkar.)

GUISE

Şimdi de lordlarım, gizlice dönelim işimizin başına.

ANJOU

Anjou arkanda.

DUMAINE

Dumain de.

(Top atışı yapılır, çan çalar.)

GUISE

Haydi, artık gidelim.

(Çıkarlar.)

VI. Tablo

(Guise ve yandaşları Protestanları öldürmek üzere kılıçlarını çekmiş olarak girer.)

GUISE

Tue, tue, tue!¹⁷

Kimseyi kaçırmayın. Öldürün Huguenotları.

ANJOU

Öldürün, öldürün hepsini!

(Çıkarlar.)

VII. Tablo

(Koşarak Loreine girer, arkasından Guise ve yandaşları onu izler.)

GUISE

Loreine, Loreine, yakalayın Loreine’i!
Bayım sen şu sapkınların vaizi misin?

LOREINE

Ben Tanrı kelamının vaiziyim,
Sense kendi ruhuna ve ona ihanet içindesin.

GUISE

“Çok sevilen kardeşim” – işte bu Tanrı kelamı.
(Onu bıçaklar [ve Loreine ölür].)

ANJOU

Bir dakika lordum, ilahiyi başlatayım.

GUISE

Haydi, haydi, götürün onu buradan, bir hendeğe atın.
(Çıkarlar.)

VIII. Tablo

(Mountsorrell girer ve Seroune'un kapısını çalar.)

SEROUNE'UN KARISI

(İçeriden.)

Kim o?

MOUNTSORRELL

Mountsorrell, beni Guise Dükü gönderdi.

SEROUNE'UN KARISI

(İçeriden.)

Kocacığım, aşağı gel, seninle konuşmak isteyen biri var kapıda. Guise Dükü göndermiş.

(Seroune girer.)

SEROUNE

Benimle konuşmak için mi? Onun gibi birinden ha?

MOUNTSORRELL

Evet, evet ya Seroune, işte bunun için, şimdi alacaksın.

(Hançeri gösterir.)

SEROUNE

Beni öldürmeden önce izin ver dua edeyim.

MOUNTSORRELL

Elini çabuk tut.

SEROUNE

Ey kurtarıcımız İsa!

MOUNTSORRELL

İsa mı? Alçak!

Bir azizin şefaatinı dilemeden,
Ne cesaretle İsa'yı anmaya kalkışırsın?
Benim azizim Sanctus Jacobus,¹⁸ ona dua et!

SEROUNE

Bırak, Tanrıma dua edeyim.

MOUNTSORRELL

Öyleyse bunu da al yanında götür.
(*Seroune'u hançerler. Çıkar.*)

¹⁸ İngiltere'de Saint James, İncil'de Yakup.

IX. Tablo

(*Çalışma Odası, Ramus¹⁹ girer.*)

RAMUS

Sen Nehri'nden gelen acı çılgınlık,
Kitabının başındaki çaresiz Ramus'u korkutuyor,
Korkarım Guise yandaşları köprüyü geçtiler,
Bu benim için yine bir tehdit demek.

(*Taleus girer.*)

TALEUS

Kaç Ramus, canını kurtarmak istiyorsan hemen kaç.

RAMUS

Söyle Taleus, niye kaçacakmışım?

TALEUS

Guise yandaşları bizi öldürmek için kapına dayandılar
Dinle, dinle, geliyorlar, ben pencereden atlayacağım.

RAMUS

Sevgili Taleus, dur gitme.

(*Gonzago ile Retes girer.*)

GONZAGO

Kim oradaki?

RETES

Bu Taleus, Ramus'un yatak arkadaşı.

¹⁹ Latince Petrus Ramus olarak anılan Fransız düşünür, mantıkçı ve retorisyen Pierre de la Ramée (1515-1572). St. Bartholomew Katliamı'nda öldürülmüştür.

GONZAGO

Nesin sen?

TALEUS

Ben Ramus gibi – Hristiyanım.

RETES

Bırak onu, o bir Katolik.

(*Taleus çıkar.*)

GONZAGO

Haydi Ramus, daha çok altın ver, yoksa hançerle bitiririm işini.

RAMUS

Ama ben bir bilim adamıyım, nasıl altınım olur?

Tek gelirim Kral'dan aldığım harçlık,

O da alır almaz tükeniyor.

(*Guise ile Anjou [Dumaine, Mountsorrell ve askerler] girerler.*)

ANJOU

Yakaladığınız kim?

RETES

Bu Ramus, Kral'ın mantık öğretmeni.

GUISE

Öldürün.

RAMUS

Soylu lordum, Ramus sizi kızdıracak ne yaptı?

GUISE

Bayım, sadece yüzeyde bilgiler ürettiniz,

Ama hiçbir şeye derinlemesine bakmadınız.

Organon'u²⁰ küçümseyen siz değil miydiniz,

O kitabın bir saçmalıklar yığını olduğunu söyleyen?

Bölücülük yapan ve bütünle değil, özetle uğraşan

Bilge kişidir sizin fikrinize göre;

Böyleleri gidip Almanya'da vaaz versin,

Kilise babalarının önermelerine karşı çıkıp

20 Aristoteles'in mantık üzerine yazdığı eser.

Argumentum testimonii est inartificiale²¹ bilmecesini
Ipse dixi²² diye savunsunlar.

Bunun aksini iddia etmek için ben diyorum ki,
Ramus ölecek. Yanıtınız ne buna?

Sizin nego argumentum'unuz²³
İşe yaramaz bayım. Öldürün onu.

RAMUS

Lordum, izin verin tek bir şey söyleyeyim.

ANJOU

Pekâla, haydi söyle.

RAMUS

Canımı kurtarmak için değil bu dileğim,
Ömrümün şu son anında,
Temize çıkarmak istedim kendimi,
Duydum ki, yazdıklarımın hoşlanmamış
Scheckius adında biri,
Çünkü ileri sürdüğüm üç kanıtla,
Onun tüm söylediklerini özetledim.
Organon'un akıl karıştırıcı olduğunu biliyordum;
Ben onu yalınlaştırıp daha iyi bir biçim verdim;
Aristoteles hakkında şunu söylemek isterim:
Onu küçümseyen biri,
Asla başarılı olamaz mantıkta ya da felsefede;
Oysa Sorbon'daki o kalın kafalı din bilginleri,
Kendilerini Tanrı'nın hizmetine verdikleri kadar,
Kendi yazdıklarına da önem veriyorlar.

GUISE

Ne diye izin verirsiniz bu köylünün nutuk çekmesine?
Gebertin ve gönderin onu cehennemdeki dostlarına.

ANJOU

Hiç görmedim böyle kendini beğenmiş bir kömürcü veledi.
(*Ramus'u öldürür.*)

21 Argumentum testimonii est inartificiale: Kanıtların tanıklığı yapay değildir.

22 Ipse dixi: Üstat böyle der.

23 nego argumentum: "Tartışmayı reddediyorum" anlamında.

GUISE

Lordum Anjou, Sen Nehri'ne kadar kovaladığımız
Yüz kadar Protestan
Yüzerek canlarını kurtarmaya çalışıyorlar;
Ne yapmalıyız? Korkarım kurtulacaklar.

DUMAINE

Ok ve yayları olan birkaç adam yerleştirelim köprüye,
Gördüklerini vursunlar,
Yüzenleri nehrin dibine yollasınlar.

GUISE

İyi fikir, Dumaine; git ve gereğini yapmalarını sağla.
(*Dumaine çıkar.*)

Bu arada lordum, Navarre Kralı'nın ve Condé'nin
O ukala öğretmenlerini,
Navarre'ın elinden almak için bir yol bulmalıyız –

ANJOU

Siz o işi bana bırakın; kuzen siz burada kalın,
İçeri girdiğimi gördüğünüzde siz de içeri dalın.
(*Anjou kapıyı çalar, Navarre Kralı ve Condé
Prensi gelir, yanlarında öğretmenleri vardır.*)

Selam lordlarım, nasılsınız?

NAVARRE

Lordum, dediklerine göre,
Bütün Protestanlar katledilmiş.

ANJOU

Evet öyle, ama ne çare?
Bu kargaşayı durdurmak için elimden geleni yaptım.

NAVARRE

Ama lordum, söylentiye göre,
Sizmişsiniz başı çekenlerden biri de.

ANJOU

Ne, ben mi? Yanılıyorsunuz, daha yeni kalktım.
(*Üzerlerine Guise, [Gonzago, Retes, Mountsorrell
ve askerler] gelir.*)

GUISE

Huguenotları öldürün, götürün buradan şu ukalaları.

NAVARRE

Hain Guise, çek kanlı ellerini.

CONDÉ

Haydi gel, gidip Kral'a anlatalım bunları.

(*Condé ile Navarre çıkar.*)

GUISE

Gelin bakalım efendiler,

Hançerimin ucuyla ölüme göndereceğim sizi.

([Öğretmenlerin] *her ikisini de öldürür.*)

ANJOU

Götürün buradan cesetleri.

(*Anjou çıkar* [askerler cesetleri taşırlar].)

GUISE

Şimdi baylar, bu gece ara verelim öfkemize.

Ama katliamı daha sona erdirmeyeceğiz:

Gonzago siz Orleans'a yollanın,

Retes Diep'e, Mountsorrell siz de Rouen'e

Ve sapkınlığından kuşkulandıklarınızı bağışlamayın.

Durdurun şeytanın sabah ayinini bildiren şu çanı.

Herkes çıkarsın artık miğferini,

Kimseye görünmeden girsin yatağına.

(*Çıkarlar.*)

X. Tablo²⁴

(*Anjou ile Polonyalı lordlar girer.*)

ANJOU

Polonyalı lordlarım, itiraf etmeliyim ki,
Seçmen prenslerinizin²⁵ önerisiyle
Böylesine ödüllendirilmem,
Hak ettiğimin çok üstünde.
Çünkü bana anlatıldığına göre,
Polonyalılar savaşçı bir halkmış,
Bu yüzden kuşkuları giderecek,
Kurnaz düşmanların planlarını alt edebilecek
Bilgi ve deneyime sahip bir krala layık onlar;
Yılların deneyimiyle yoğrulup
Savaşları, bizim Hristiyan dünyasının
En büyük savaşlarını yürütmesini bilen –
Kastettiğim, her ikisi de zengin
Ve güçlü birer imparatorluk olan
Rus ve Türk’e karşı yürütülen savaşlardır –
Bu savaşlardan zaferle çıkmayı bilen bir krala layıklar.
Ancak kardeşim Fransa Kralı Charles
Ve onun kraliyet meclisi,
Eğer Polonya tacını giyersem,
Fransa tacı üzerindeki hakkımı

²⁴ Bu tablo öncekinden bir yıl sonradır.

²⁵ Kralı seçme hakkı olan prensler.

Kaybedeceğimi düşünüyorlar;
Çünkü her şeye kadir yüce Tanrı,
Kardeşimi aramızdan koparıp alırsa
Tahtın yasal sahibi ben olacağım.
Bunun için Polonya ile aramızda
Şöyle bir anlaşma yapalım:
Eğer Charles'ın ölümüyle,
Fransa tacı bana geçerse,
Böyle bir durumda izin vermelisiniz
Kendi ülkeme dönmeme.
Eğer kurulunuz bu konuda güvence verirse,
Bu görevi seve seve üstlenirim,
Ülkenizin refah ve güvenliğini korumaya
Yürekten söz veririm.

BİRİNCİ LORD

Polonya tacı ve kraliyet asası size verildiğinde
Majesteleri bunlara ve fazlasına sahip olacaklardır.

ANJOU

Tamam öyleyse lordlarım, gidelim.
(Çıkarlar.)

XI. Tablo

(İki [Asker] Amiral'in cesediyle girer.)

BİRİNCİ ASKER

Ee arkadaşım, şimdi ne yapacağız Amiral'in cesedini?

İKİNCİ ASKER

Sapkın olduğu için yakalım.

BİRİNCİ ASKER

Olmaz, cesedi ateşi kirletir, ateş de havayı, bu da herkesi zehirler.

İKİNCİ ASKER

Peki ne yapacağız?

BİRİNCİ ASKER

Nehre atalım.

İKİNCİ ASKER

Olur mu hiç? Suyu zehirler, su da balığı, balık yedik mi biz de çekeriz cavlağı.

BİRİNCİ ASKER

Öyleyse bir hendeğe atalım.

İKİNCİ ASKER

Hayır, olmaz! Hiçbir kuşku kalmaması için sen beni dinle, onu şu ağaca asalım.

BİRİNCİ ASKER

İşte bu olur.

(Cesedi ağaca asıp çıkarlar.)

(Guise Dükü, Ana Kraliçe [Catherine]
ve Kardinal hizmetlilerle girer.)

GUISE

İşte madam, nasıl buldunuz bizim gürbüz Amiral'i?

CATHERINE

İnan ki Guise yerine yakışmış,

Onu çok önceden orada görmek isterdim.

Ama gel, şu yana yürüyelim, pek güzel kokmuyor burası.

GUISE

Haklısınız madam, hiç de güzel kokmuyor.

Baylar şunu bir hendeğe atıverin.

(Hizmetliler cesedi taşıyıp götürürler.)

Madam, anladığım kadarıyla,

Ormanda her gün bu saatte toplanıp

Ayin düzenleyen yüz kadar Huguenot var,

Oraya gidip tümünü kılıçtan geçireceğim.

CATHERINE

Öyle yap sevgili Guise, gecikmek olmaz bu işte,

Eğer bu serseriler yeniden bir araya gelip

Güçlerini toplarlarsa

Ve Fransa'nın çeşitli bölgelerine dağılırlarsa

Onları öldürmek giderek zorlaşacak.

Git aziz Guise, vakit kaybetme.

GUISE

Madam, kasırgadan önce köpüren hortum gibi gidiyorum.

CATHERINE

Soylu lordum Lorraine, fark ettiniz mi,

Son zamanlarda oğlumuz Charles'ın

Gece yarısı Lord Guise'in Paris'te

Huguenotlara yaptıklarından

Nasıl da yakınmaya başladığını?

KARDİNAL

Madam, o asi Navarre Kralı ile birlikte,

Cinayetlerin intikamını hepimizden almaya

Ant içtiğini duydum.

CATHERINE

Doğru olabilir, ama lordum, siz bu işi bırakın bana,

Çünkü Catherine'in iradesi geçerlidir Fransa'da.
Ben nasıl hayattaysam, o da kesinlikle ölecek,
Tacı da Henry giyecek;
Eğer annesinin isteklerine karşı durursa,
Mirastan mahrum ederim onu ve diğerlerini;
Tacı onlar giyecek, ama ben yöneteceğim Fransa'yı,
Şikâyet edip gürültü çıkarırlarsa
Alaşağı ederim hepsini.
Haydi lordum, gidelim.
(*Çıkarlar.*)

XII. Tablo

(Kitapları ellerinde beş altı Protestan girer, birlikte diz çökerler. Az sonra Guise adamlarıyla girer.)

GUISE

Kahrolsun Huguenot! Öldürün hepsini!

BİRİNCİ PROTESTAN

Ah Mösyö de Guise, dinleyin beni!

GUISE

Hayır, alçak,

Senin o kutsal Roma Kilisesi'ne küfreden dilin,

Yüreğini yumuşatacak hiçbir yalvarışı

Sokamaz kulaklarına Guise'in.

Tue, tue, tue! Kaçırmayın hiçbirini.

(Onları katlederler.)

İşte böyle, sürükleyip götürün hepsini.

(Çıkarlar.)

XIII. Tablo

(*Epernoun ve Navarre tarafından taşınan
Fransa Kralı, Ana Kraliçe [Catherine],
Kardinal, [Pleshé ve hizmetliler] girerler.*)

CHARLES

Of, bırakın beni, biraz dinleneyim burada,
Büyük bir acı sıkıyor yüreğimi,
Ani bir acı bu, ölüm habercisi.²⁶

CATHERINE

Ah böyle söyleme, annenin yüreğini sızlatıyorsun.

CHARLES

Mecburum buna, yakınmaya zorluyor acı beni.

NAVARRE

Rahat olun lordum, kuşkunuz olmasın,
Tanrı tekrar sağlığınıza kavuşturur sizi.

CHARLES

Ah hayır, sevgili kardeşim Navarre!
İtiraf etmeliyim ki, ben hak ettim bu cezayı;
Yine de krallarının esenliğine kastetmeleri dışında,
Beni rahatlatan bir şey var: Dilerim Tanrı'nın izniyle
Daha kötüsü gelmez en yakın dostlarımla başına!
Kaldırın beni, her şeyi zor görüyorum,

26 Marlowe'a göre zehirlenerek öldürülen Kral Charles, bazı kaynaklara göre depresyonla oluşan veremden ölmüştür.

Kaslarım kasılıyor, zihnim allak bullak,
Kalbim duracak, halim kalmadı, ölüyorum.
(Ölür.)

CATHERINE

Ne, öldün mü sen? Canım oğlum, konuş annenle!
Ah hayır, ruhu göğsünden uçup gitti,
Ne yaparsak yapalım, artık ne işitiyor ne görüyor bizi.
Lordlarım, hemen Polonya'ya elçiler yollayıp
Henry'yi geri çağırmaktan başka yapılacak ne kaldı?
Kardeşinin tacını giyip unvanını almalı.
Epernoun hemen git, halletmeye bak bu işi,
Gecikmeden gelmesi için rica et ona.

EPERNOUN

Derhâl madam.
(Çıkar.)

CATHERINE

Şimdi yapılacak iş lordlarım, cenaze töreninden sonra,
Henry'yi olabildiğince çabuk Polonya'dan getirtip
Taç giymesi için çalışmaktır.
Haydi, şimdi taşıyalım Kral'ın bedenini buradan.
(*Navarre ile Pleshé dışında herkes çıkar.*)

NAVARRE

Navarre, bu kargaşa sürüp gittiği sürece,
Fırsat bu fırsat diye Fransa'dan kaçıp
Ülkeme gitmek akıl kârı olacak,
Çünkü benim için güvenli değil bu ülke;
Henry Polonya'dan çağrıldığına göre,
Ondan sonra benim tahtın vârisi;
Bu yüzden elimden geldiğince,
Çabucak bir ordu toplamalıyım gizlice,
İspanya Kralı ile anlaşılan Guise,
Korkarım engel olmak isteyecektir bu girişimime.
Ama her zaman haklıdan yana olan Tanrı,
Merhamet edip sonsuza dek koruyacaktır bizi.

PLESHÉ

Gerçek dinimizin erdemleri,
Daha birçok lütufla birlikte,
Bozguna uğratacaktır düşmanlarımızın hepsini,
Siz majestelerini haksız yere engellemeye çalışan
İspanya ve Papalık güçlerine karşın,
Sonunda bu ülkenin yasal efendisi ve kralı olarak
Taç giyeceksiniz Pampelonia'da.²⁷

NAVARRE

Doğruluk Pleshé; Tanrı yardımcı olursa bana,
Doğruluk ve Tanrı kelamı için kararlıyım savaşımaya!
Gel Pleshé, vakit varken gidelim buradan.
(Çıkarlar.)

27 Navarre'ın başkenti.

XIV. Tablo

(Tören boruları ve iki üç kez “vive la roi” sesleri duyulur. Henry [Anjou] taç giymiş olarak, [Ana] Kraliçe [Catherine], Kardinal, Guise Dükü, Epernoun, Kral’ın gözdeleleri [Joyeux ile Mugeroun], diğerleri ve bir yankesici girer.)

HEPSİ

Vive la roi, vive la roi!
(Tören boruları çalar.)

CATHERINE

Henry hoş geldin Polonya’dan bir kez daha,
Fransa’ya hoş geldin, babanın kraliyet tahtına.
Burada korkuların kalmadığı bir ülke,
Senin hakkını korumaya hazır savaşçı insanlar,
Yasa koyucu uyanık bir senato,
Tahtını koruyacak seven bir ana
Ve bir kralın isteyeceği her şey var sana;
Bunlar ve fazlasına sahip şimdi Henry tacıyla.

KARDİNAL

Henry tacıyla bunlara ve fazlasına uzun süre sahip olsun.

HEPSİ

Vive la roi, vive la roi!
(Tören boruları.)

HENRY

Teşekkürler hepinize. Tüm kralların rehberi olan Tanrı,
Eylemlerimizin sizin sevginize layık olmasını sağlasın!

Öyle de olacak, talih yardım ederse,
Düşüncelerinizi ödüllendireceğim düzeye çıkarırsa.
Ne diyor buna gözdelelerimiz? Henry'nin yüreğinde
Hem sevgi hem yücelik barınmaz mı sizce?
Bırakın bu kaygıyı, çoktan birleşti ikisi de.
Ne kişi, ne yer, ne zaman, ne de durum
Vazgeçirebilir beni sevgiye olan meylimden.
Şimdi olduğu gibi, bundan sonra da yaşayacaksınız
Kralınızın lütfu sizden esirgenmeden.

MUGEROUN

Biliriz soylu beyinlerin taç giymekle
Fikir değiştirmediklerini,
Zaten bu taç size sunulmadan önce
Takmıştınız Polonya tacını da.

HENRY

Sana şu kadarını söyleyeyim Mugeroun
Fırtınalar kopsa bile,
Hem dost kalacağız, hem de yoldaş.

MUGEROUN

Öyleyse majestelerinin iznini istiyorum,
Cezalandırmak için bu kutsal töreni kirletenleri.
(*Ceketinin altın düğmelerini kesen yankesicinin
kulağını keser.*)

HENRY

Bu da ne demek?

YANKESİCİ

Ah Tanrım, kulağım!

MUGEROUN

Haydi efendi, ver düğmelerimi, al kulağını.

GUISE

(*Bir hizmetliye.*)

Hey sen, götür şunu buradan.

HENRY

(*Mugeroun'a.*)

Dostum çek ellerini; ben olacağım işlediği suçun kefili,

(*Yankesiciye.*)

Efendi sen de git ve artık çalışma
Tahta çıkış günümüzün sonuna kadar.
Taç giyme töreni tamamlandığına göre,
Şimdi de şölen vermek düşüyor bize,
Birkaç günümüzü de turnuvalara, yarışlara ayırıp
Eğlenmemiz gerekmez mi saraya yaraşacak şekilde?
Lordlarım gidelim, şölenimiz bekliyor bizleri.

(*[Ana] Kraliçe [Catherine] ve Kardinal dışında
herkes çıkar.*)

CATHERINE

Lordum, Lorraine Kardinali, söyleyin bana,
Ne düşünüyorsunuz oğlumun eğlence düşkünlüğü
hakkında?

Görüyorsunuz, akıllı hep gözdelerinde,
Gününü hoş geçirmek tek ilgilendiği;
O güven içinde uyurken,
Kardeşiniz Guise ve biz,
Üstümüze öyle yetkiler alabiliriz ki,
Tek bir kişi adım bile atamaz iznimiz olmadan.
İşte o zaman Roma Katolik inancı,
Kimsenin karşı çıkamayacağı biçimde
Güçlenip serpilir Fransa'da.

KARDİNAL

Madam gizlice söylendi bana,
Kardeşim Guise'in adam topladığı,
Püritenleri öldürmek içinmiş dediğine göre;
Ancak hedeflediği Bourbon hanedanı.
Şimdi madam siz bunun ülkenin çıkarına
Ve mezhebimizin yararına olduğunu
Üstü kapalı biçimde söylemelisiniz Kral'a.

CATHERINE

Tamam, siz onu bana bırakın,
Bu işin olmasını ben sağlarım;

Eğer söylediklerime karşı çıkarsa,
Hemen gerekeni yaparım o ve kardeşi hakkında,
O zaman küçük kardeşi monsenyör giyer tacı,
Ya dediğim yapılır ya da herkes ölür,
Çünkü Catherine kraliçedir yaşadığı sürece.
Gelin lordum, Guise'i bulalım,
Sonra da bu girişimin kararını verelim.
(Çıkarlar.)

XV. Tablo

(*Guise Düşesi ile nedimesi girer.*)

DÜŞES

Git bana kalemle mürekkep getir.

NEDİME

Hemen madam.

(*Nedime çıkar.*)

DÜŞES

Böylece çok sevdiğim efendime bir mektup
yazabileyim.

Sevgili Mugeroun, kalbimin sahibi asıl o,²⁸

Oysa Guise el koydu kalbime, çünkü onun eşiyim.

Sevgilimle konuşmanın bir yolunu bulabilsem,

Ama bulamıyorum, bu yüzden yazmak zorundayım,

Gelse de bir yerlerde onunla buluşsak,

Birbirimizi görmenin tadını çıkarsak.

(*Nedime [kalem], mürekkep ve kâğıtla girer.*)

Onları şuraya koy, beni yalnız bırak.

(*[Nedime çıkar.] Düşes mektup yazar.*)

Ah Tanrım, keşke şu mektubu yazdığım tüy kalem

Cupid'in kanatlarından yeni koparılmış olsaydı,

Bu dizeleri de onun yüreğine kazısaydı.

(*Guise girer.*)

28 Tarihte Guise Düşesi'nin gerçek sevgilisi Saint-Mégrin'di.

GUISE

Ne, yalnız başına mısın aşkım?

Demek mektup yazıyorsun?

Kime yazıyorsun, lütfen söyle?

DÜŞES

Lordum, korkarım dizelerimi okuduğunda,
Kahkahadan kırılacak bir kadına yazıyorum.

GUISE

Rica ediyorum, göreyim.

DÜŞES

A olmaz lordum, gönlümün sırlarını
Ancak bir kadınla paylaşabilirim.

GUISE

Madam, görmeliyim.

(*Mektubu çeker alır.*)

Hiçbir erkeğin bilmemesi gereken sırlarınız bu muydu?

DÜŞES

Ah lordum, bağışlayın beni.

GUISE

Seni sadakatsiz yalancı, ne anlama geliyor bu dizeler?
Ben mi çok yaşlandım, sen mi yerinde duramaz oldun?
Yoksa sana olan aşkım sence belirsizleşti de
İş başkasının akıl vermesine mi kaldı?
Unuttun mu, seni el üstünde tutan sevgimi,
Sana canımdan çok değer verdiğimi?
Yoksa Guise'in yüce zaferleri,
Gözünü ve gönlünü şehvete bürüyen
Bir sis bulutu mu oldu?
Mort dieu!²⁹ Eğer tüm umudumu ona bağladığım
Rahminin meyvesi, karnındaki çocuk olmasa,
Bu intikamcı el vurdu mu yüreğini parçalardı!
Bundan böyle, kaltak, utan ve insan içine çıkma,
Eğer yaşamak istiyorsan, hemen defol git yanımdan.
(*[Düşes] çıkar.*)

29 Mort dieu: "Lanet olsun" anlamında bir ünlem.

Ah řu netameli cins, ne kadar yalancı ve sadakatsiz,
şimdi anlıyorum, ta baştan beri,
Gözleri ve bakışlarıyla ihanet tohumları ektiğini.
Ama bu dizelerin muhatabı olan alçak
Kanıyla ödeyecek onun sevgisini.
(Çıkar.)

XVI. Tablo

*(Navarre Kralı, Pleshé, Bartus ve onların adamları,
davullar ve borular eşliğinde girerler.)*

NAVARRE

Lordlarım, bildiğiniz gibi,
Kavgamızda haklıdan ve doğrudan yanayız,
Dinimize zarar veren kibirli baylara karşı
Bu yüzden savaş açmış bulunuyoruz;
–Yani bizi ayakları altın da ezmek isteyen
Ve kutsal dinimizi bu ülkeden silmek isteyen
Guise’i, Papa’yı ve İspanya Kralı’nı kastediyorum–
Yine bildiğiniz gibi, bizim kavgamız,
Onların bizi kılıçtan geçirip ateşte yakmak için yaptıkları
Planlara karşı koymak sadece;
Bizler Tanrı adına ve bu ülkenin yararı için,
Kararlı bir şekilde sonuna kadar dövüşmek zorundayız.
İspanya, Papa’nın danışma kurulu olmuş durumda,
Papa’nın savaşa ya da barışa karar verdiği yer İspanya,
Guise de İspanya adına Kral’ı kışkırttı,
Bize karşı savaşmak için bir ordu göndermesini sağladı.

BARTUS

O zaman bu kanlı savaşta İspanya Kralı’na
Ve onun sapkın yandaşlarına rağmen,
Sizin soylu girişiminizin yalnızca
Dinimizin gerçek yerine oturmasını
Sağlamak için olduğunu anlayacaklar.

NAVARRE

Bir intikam ateşi yanıyor şimdi
Gönlümdeki yalçın dağların tepesinde,
Kış geldiğinde yeşil yaprakların
Renklerini değiştirmesi gibi,
Ben de bir zaferle intikamımı aldığımda,
İntikamın kanlı renkleri de oynaşacak.

(Bir ulak girer.)

Ne haberler getirdin efendi?

ULAK

Lordum, casuslarımızın dediğine göre,
Koskoca bir ordu, Fransa'dan son hızla gelmekteymiş,
Topraklarımıza girmişler bile,
Savaş alanında karşılaşmak istiyorlarmış majesteleriyle.

NAVARRE

Tanrı adına, gelsinler de görelim!
Ordu toplaması ve halk arasında kargaşa çıkarması için
Kral'ı kışkırtan Guise olmalı.
Komuta eden kim, biliyor musun?

ULAK

Henüz bilmiyorum lordum,
Onlar da kim olacak diye bekliyorlar.
Ama kulağımıza gelene göre,
Joyeux Dükü komutan olmak için Kral'a ricada bulunmuş.

NAVARRE

Umarım çabasına değer bu girişimi.
Keşke onun yerine Guise gelseydi,
Ama o rahat koltuğunda uyukluyordur şimdi,
Güvenceyi ayak taburesi yapmıştır kendine;
Kendisi güvende olduğu sürece,
Hiç aldırmaz, ne olmuş Kral'a,
Ülkeye ya da her ikisine de.
Lordlarım, haydi hemen gidelim,
Savaş düzenimizi alalım.

(Çıkarlar.)

XVII. Tablo

(Fransa Kralı, Guise Dükü, Epernoun
ve Joyeux Dükü girer.)

HENRY

Sevgili Joyeux, ordumun komutanı yapıyorum seni,
Ordumuz yürümeye hazır isyankâr Navarre Kralı üzerine,
Sana olan sevgim,
Hayatını tehlikeye atmaya razı olmadığı halde,
Sen istedin diye izin verdim gitmene.

JOYEUX

Majestelerine minnettarım, gidiyorum izninizle.
Lordum Guise ve Epernoun hoşça kalın.

GUISE

Lordum Joyeux'a yürekten sağlık ve başarılar.
(Joyeux çıkar.)

HENRY

Kuzen Guise, siz ve karınız,
Lütfen gözdelerimizi selamlayın.
Anımsıyor musunuz soylu bayım,
Yakın arkadaşı olarak sevgili gözdeme
Karınızın yazdığı mektubu?
(Guise'e boynuz işareti yapar.)

GUISE

Bu da ne oluyor lordum? Bu kadarı da fazla.
Nasıl böyle işaretler yapıp benimle dalga geçersiniz?

Bir krala, bir imparatora hiç mi hiç yakışmıyor;
İnanın, Hristiyan âlemindeki en kibirli krallar bile,
Bilmeliler ki, benimle böyle alay ettiklerinde,
Aldırmam onlara ve onların zevzekliklerine.
Gözdelerinizi seviyor muyum? Siz olun onların düşkünü!
Bildiğime göre herkes tiksinerak bakıyor onlara
Ve cennetteki bütün azizler üzerine yemin ederim ki,
Beni böyle bir utanca boğan alçak –
Beni böylesine öfkeliendiren sözleriniz yüzünden –
Şerefimi lekelemiş olsun ya da olmasın
Bu şıfıntının sevgisini kanıyla satın alacak!
Par la mort Dieu, il mourra!³⁰

(Çıkar.)

HENRY

İnanın bana, bu şaka fena işledi ona.

EPERNOUN

Lordum, bunları barıştırsak iyi olur,
Çünkü Guise boşuna yemin etmez.

(Mugeroun girer.)

HENRY

Ne haber Mugeroun? Kapıda Guise'le karşılaşmadın mı?

MUGEROUN

Hayır efendim, karşılaşsam ne olacaktı?

HENRY

Meryem aşkına, karşılaşsaydın yemiştin hançeri,
Çünkü seni öldüreceğine yemin etti.

MUGEROUN

Beni hançerlese de onu öldürene kadar yaşarım.
İyi ama neden nefret ediyor benden böylesine?

HENRY

Çünkü karısı sana çok tutkunmuş.

MUGEROUN

Bu kadarcıksa, onunla bir dahaki karşılaşmamızda,
Bana olan tutkunluğunu göstermesini sağlayacağım.

30 Tanrı'nın ölüm cezasıyla ölecek.

Dük ne yana gitti? Onunla karşılaşmak için
Saraydan çıkıp biraz yürüyüş yapacağım.
(*Çıkar.*)

HENRY

Bu hiç hoşuma gitmedi. Gel Epernoun,
Gidip Dük'ü bulalım ve onları barıştıralım.
(*Çıkarlar.*)

XVIII. Tablo

(Dışarıdan savaş borusu sesleri gelir. Joyeux Dükü öldürülmüştür. Navarre Kralı [ile Bartus] adamlarıyla girer.)

NAVARRE

Dük öldürüldü,³¹ tüm ordusu dağıldı gitti,
Hepimiz kutsandık zafer çelenkleriyle.
Böylece yeniden anladık ki,
Yeryüzündeki görkemini yüceltmek için,
Her zaman haklıya rehberlik eder Tanrı.

BARTUS

Umarım kazandığımız bu mutlu zafer,
Kralı dehşete düşürür de sona erer nefreti,
Ya bir daha ordu kurmaya kalkmaz
Ya da daha iyi bir neden için kullanır güçlerini.

NAVARRE

Bu acımasız savaşta kaç soylunun
Yaşamını yitirdiğini düşünmek bile acı,
Ölecekmiş gibi hissediyor insan.
Ama biliyoruz ki, Tanrı her zaman yere vuracaktır
Mutlak gerçeğe başkaldıranları,
Ben bunu savunacağım ömrümün sonuna kadar,
İngiltere Kraliçesi ile güçlerimi birleştirip

31 “Dük öldürüldü!” repliği zaman zaman bir haykırış olarak sahne arkasından verilmiştir.

Papalık sultasına son vereceğiz ÷lkemizde
Ve uzak tutacağız sınırlarımızdan
Katolik azizlerin yadigârlarını.
Gelin lordlarım, fırtına geçtiğine göre,
Çadırlarımıza dönelim zaferle.
(Çıkarlar.)

XIX. Tablo

(*Tüfeği elinde bir asker girer.*)

ASKER

Bayım, bu sizin için bayım. Düke boynuz takmaya cesaret ettiğiniz ve onun özel odasının kapısını bir maymuncukla açtığınız için; gerçi size ait olan bir şeyi çıkarmışsınız, ama onun hoşlanmayacağı o şeyi de içeri sokmuşsunuz; dolayısıyla onun malını çalıp, yapmamanız gerektiği halde dükkânın önüne dikelip durmuşsunuz; ev sahibi o olmasına rağmen, onun olanı almışsınız ve onun işlemesi gereken tarlayı siz sürmeye kalkmışsınız – eğer tarla herkese açık değilse, asıl sorun da bu işte. Ben sahip olmak için gelmedim buraya (keşke olabilsem), ama sizi dışarıda tutmak için buradayım, başaracağım da, tabii eğer planım ve bu silah çalışırsa. Bu kadar çabuk mu geldiniz? Buyrun bakalım bayım!

(*İçeri giren Mugeroun'a ateş edip öldürür.*

Guise ile adamları girer.)

GUISE

Dur yakışıklı asker, al şunu³² ve kaç buradan.

(*Asker çıkar.*)

Yat orada Kral'ın gözdesi, Guise'in nefreti.

İntikamını al Henry, dilediğin gibi

Ya da cesaretinin olduğu kadar,

32 Para verir.

Sana meydan okumak için yaptım bunu.

([Hizmetliler] *cesedi götürürler.*)

(*Kral [Henry] ve Epernoun girer.*)

HENRY

Lord Guise, duyduk ki asker toplamışsınız,
Ancak niyetinizin ne olduğunu öğrenemedik,
Bizim iyiliğimize olmadığını düşünmekteyiz.

GUISE

Ben ihanet içinde değilim Fransa tacına;
Ne yapıyorsam Kutsal Kitap uğruna.

EPERNOUN

Hayır, Papa ve kendi çıkarların adına,
Gözü yükseklerde olan Guise;
Senden başka hangi Fransız soylusu,
Kral'ın onayı olmadan silahlanmaya cüret eder?
Ben ihanetle suçluyorum seni.

GUISE

Ah seni alçak Epernoun, majesteleri burada olmasaydı,
Görürdün Guise Dükü'nün ne kadar öfkeli olduğunu.

HENRY

Sakin ol Guise, Epernoun'u tehdit etme,
Yoksa sana gösteririm Fransa Kralı'nın öfkelerini.

GUISE

Ben Valois soyundan bir prensim,
Bu yüzden Bourbonlara düşmanım;
Ben Kutsal İttifak'a imza atanlardanım,
Bu yüzden Protestanlar nefret ediyorlar benden.
İhtiyatlı davranmaktan başka ne yapabilirim?
Param olduğuna göre, elbet askerim de olacak.

EPERNOUN

Yabancı ülkelerin desteğiyle yaşadığın halde,
Demek kendi paranla asker besleyebiliyorsun ha!
Papa ve İspanya Kralı senin iyi dostların,
Ayrıca bütün Fransa bilir, nasıl yoksul bir dük olduğunu.

HENRY

Evet, altınlarıyla onu besleyenlerin amacı,
İrademize karşı çıkması, dostlarımızı engellemesi.

GUISE

Lordum, daha açık konuşursak şöyle:
Din coşkusuyla hayat bulan ben,
Bulabildiğim kadar asker toplayıp
Bölücü Püritenleri ortadan kaldırmak niyetindeyim.
Lordum, biliniz ki, Papa üç katlı tacını satacak,
İspanya Kralı, Katolik Philip de ben istemeden,
Amerika'nın altın madenlerini boşaltmaları için,
Kızılderililerine buyuracak.
Püritenleri kanatları altına alıp koruyan Navarre da
Lorraine soyunun ona düşman olduğunu anlayacak.
Majesteleri silahlı kuvvetlerimden çekinmesinler;
Bu ordu sizin güvenceniz, düşmanların yıkımı için var.

HENRY

Guise, bari tacımızı giy ve sen ol Fransa Kralı,
Ben bir senatör gibi placet³³ diye bağırırken
Sen de ister savaş, ister barış, bir diktatör gibi,
Ben dayanamıyorum senin bu kibirli, hükmedici tavrına:
Dağıt ordunu, yoksa çıkaracağım bir kararla
Seni hain ilan ederim tüm Fransa'da.

GUISE

(Kendi kendine.)

Zor bir tercih, ikiyezlü davranmak zorundayım.

(Kral Henry'ye.)

Lordum, size olan bağlılığımın
Ve masum niyetlerimin emaresi olarak,
Siz majestelerinin elini öpüyor,
Ordumu derhâl dağıtmak için izninizi istiyorum.

HENRY

O zaman güle güle Guise, Kral ve sen hâlâ dertsunuz.

(Guise çıkar.)

33 placet: "kabul" anlamında.

EPERNOUN

Ona güvenmeyin lordum,
Çünkü keşke görseydiniz majesteleri,
Onun nasıl alayişle Paris'e girdiğini,
Halkın onu nasıl armağanlar ve gösterilerle karşıladığını,
Ve hizmetinde olacaklarına söz verdiklerini –
Öyle ki Papa'nın arzusunu yerine getirmeyen
Kral'a karşı kurulan Guise'in ordusunu,
Hiç çekinmeden sokaklarda konuşuyorlardı.

HENRY

Parisliler onu böyle mi karşıladılar?
Bu demektir ki, çok geçmeden bize ihanet edecek.
Beni yalnız bırakın. Kim var orada?

(Kalem ve mürekkep hokkasıyla biri girer.)

Tüm danışmanlarımı derhâl azlediyorum,
Hemen imzalayıp mührümü basacağım.
Onların hepsi ikiyüzlü, ben kendi aklıma danışacağım,
Epernoun, senin söylediğin gibi davranacağım.

EPERNOUN

Lordum, bence soylu kişiliğinizin güvenliği
Ve sizi tüm kuşkulardan kurtarmak için
Guise'i ortadan kaldırmak en iyisi.

HENRY

Önce şunu imzalayıp mührümüzü basalım,
Sonra niyetimin ne olduğunu sana söylerim.

(Yazar.)

Bunu hemen danışma kuruluna götür.

(Hizmetli çıkar.)

Epernoun, yumuşak huylu ve sakinim diye,
Sakin korkunç olaylar yaratamam sanma,
Gizlice Blois'ya gideceğim;
Paris madem Guise'in yanını tutuyor,
İhanete uğrayıp ölmek istemiyorsa,
Burası Fransa Kralı'nın kalacağı yer değil artık.

Ama yaşadığım sürece, kararlıyım,
Guisse ölecek mutlaka.
(*Çıkarlar.*)

XX. Tablo

(Bir mektup okuyarak Navarre Kralı ile Bartus girer.)

NAVARRE

Lordum, Fransa'dan gelen bu mektup,
Guise'in Kral'a karşı silahlandığını,
Paris'in efendisine sırt çevirdiğini haber veriyor.

BARTUS

Öyleyse Fransa Kral'ına olan sevginizi göstermek için
Uygun bir fırsat çıktı demektir,
Düşmana karşı ona yardım önerebilirsiniz,
O da bu öneriniz için size müteşekkire kalacaktır.

NAVARRE

Bartus zaten öyle de olacak; hemen Fransa'ya git,
Selamla majestelerini bizim adımıza;
Guise iş birlikçileri ile adamlarına karşı
Güvence ver, her türlü yardımda bulunacağız de.
Bartus, haydi durma, git; saygılarımı sun majestelerine
Ve çok geçmeden orada olacağımı söyle.

BARTUS

Başüstüne lordum.

NAVARRE

(Dışarıya seslenir.)

Pleshé!

(Pleshé girer.)

PLESHÉ

Lordum.

NAVARRE

Pleshé hemen git adamlarımızı topla,
Derhâl Fransa'ya yola çıkmalarını sağla,
Çünkü Kral'a yardım etmeliyiz, Guise'e karşı.
Haydi durma, orada olmanın tam zamanıdır şimdi.

PLESHÉ

Gidiyorum lordum.
(*Pleshé çıkar.*)

NAVARRE

O alçak Guise'in dillere destan Fransa'nın
Yıkımına neden olmasından kaygılıyım,
Onun o yükseklerde uçan hırsının hedefi Fransa tacı,
Din onun savaş alanı,
Ülkeyi Papa'ya ve Papacılara teslim edip
Tamamen Roma Kilisesi'ne bağlamak niyetinde.
Ama Tanrı başarılı kılarsa girişimlerimi,
Bizi sağ salım Fransa'ya gönderirse,
Ülkesini alçakça yok etmeyi düşünen
O herifi geri püskürtüp öldüreceğiz.
(*Çıkar.*)

XXI. Tablo

(Muhafızların Komutanı ile üç katil girer.)

KOMUTAN

Gelin efendiler. Bu işi yapmaya kararlı mısınız?

Nefret ediyor musunuz Guise'in yaşamasından

ve konumundan?

Karşınıza çıktığında ondan korkmayacak mısınız?

BİRİNCİ KATİL

Ondan korkmak mı? Hıh, şimdi burada olsaydı, hemen gebertirdik onu.

İKİNCİ KATİL

Hem de yüreği avucumda atıyor olurdu şimdi!

ÜÇÜNCÜ KATİL

Ne zaman gelecek? Gelse de gebertsek.

KOMUTAN

İyi, kararlı olduğunuzu görüyorum.

BİRİNCİ KATİL

İş bize bırakın, size güvence veriyorum.

KOMUTAN

Öyleyse efendiler, bu odada bir yere saklanın,

Çünkü Guise birazdan burada olacak.

KATİLLERİN HEPSİ

Paramızı vereceksiniz, değil mi?

KOMUTAN

Evet, elbette, kaygılanmayın,

Kararlı olun yeter, şimdi saklanın.

(*Üç katil saklanır.*)

Etkisiyle Fransa'yı yöneten,

Işığı Protestanlar için ölümcül olan

O yıldız yükseklerdeyken

Düşüp yok olmalı artık.

(*Kral [II. Henry] ile Epernoun girerler.*)

HENRY

Muhafızların komutanı, katiller hazır mı?

KOMUTAN

Evet soylu lordum.

HENRY

Kararlılar mı, silahlandılar mı öldürmek için?

Guise'in yaşamasından ve halinden nefret ediyorlar mı?

KOMUTAN

Bu konuda güvence verebilirim yüce lordum.

HENRY

Öyleyse gel, kendini beğenmiş Guise hazretleri,

Boşalt açgözlü, ihtiraslı düşüncelerle dolu yüreğini;

Gizliden ölümümü isteyen yaşamının son nefesini ver,

Ölümünle sonladır bitmez tükenmez ihanetini.

(*Guise dışarıdan kapıya vurur.*)

GUISE

Holà varlet, he!³⁴

(*Epernoun kapıya gider.*)

Epernoun, Kral nerede?

EPERNOUN

Dairesine çekildi.

GUISE

(*Dışarıdan.*)

Lütfen Guise'in burada olduğunu bildirin ona.

EPERNOUN

Majesteleri sizce uygunsa, Guise Dükü

Huzurunuza kabul edilmek istiyor.

³⁴ Hey, uşak!

HENRY

Bırak gelsin.

(*Kendi kendine.*)

Gel Guise, gel de gör,

Hain planların nasıl düşermiş suya

Ve kendin düş benim için açtığın kuyuya.

(*Guise, Kral'ın önüne gelir.*)

GUISE

İyi sabahlar majesteleri.

HENRY

İyi sabahlar sevgili kuzenim Guise.

Bu sabah ekselansları nasıllar?

GUISE

Duyduğuma göre, majestelerinin pek hoşuna gitmemiş

Bu kadar çok adamla sarayda bulunmam.

HENRY

Bu hoşuma gitmediğini söyleyen kişiyle

Senin hüsnükuruntun sevgili kuzenim.

Hısmımdan ya da en yakın dostlarımdan kuşkulananmak

Hiç yakışmaz bana.

Kuzen, inan ki, ben çok kararlıyım –

Kulağıma ne fısıldanırsa fısıldansın –

Senin bağlılığından kuşku duymam,

İşte böyle sevgili kuzen, hoşça kal.

(*Kral [Epernoun ve Muhafız Komutanı ile] çıkar.*)

GUISE

İşte böyle, Guise'ten lütuf diliyor Kral bile,

Tüm gözdeleri önümde eğiliyor ben emredince.

Bu tıpkı insanın savaş alanındaki ordusu gibi.

Kutsal kitap üzerine yemin ederim ki,

Eski Romalılar nasıl hükmetmişse tutsak soylulara,

Ben de öyle hükmedeceğim bu eğlence düşkünü Kral'a,

O da görkemli arabamın ardından izleyecek beni.

Şimdi çevreme bir bakıyorum da

Boşa harcamışım diyorum bugüne kadar vaktimi.
Sıkı dur kılıcım, çünkü sensin Guise Dükü'nün ümidi.
(*Katillerden biri girer.*)

Alçak, niye öyle korkunç bakıyorsun bana? Konuş!

ÜÇÜNCÜ KATİL

Bağışlayın beni Guise'in efendisi!

GUISE

Bağışlamak mı? Niye, ne yaptın ki?

ÜÇÜNCÜ KATİL

Ah lordum, ben sizi öldürmek için tutulan adamlardan biriyim.

GUISE

Alçak, beni öldürmek mi?

ÜÇÜNCÜ KATİL

Evet lordum; diğerleri yan odada bekliyorlar; bu yüzden lordum, o odaya girmeyin.

GUISE

Sezar girecek yine de.

Zayıf akıllılar ve aşağılık insanlar ölümden korkar:

Hıh, onların hepsi köylü, ama ben Guise Dükü'yüm;

Prensler bakışlarıyla korku salarlar çevreye.

(*Diğer iki katil girer.*)

BİRİNCİ KATİL

(*Dışarıdan.*)

Sıkı dur, geliyor; sesinden tanıdım onu.

GUISE

Kül gibi soluk! Yok, bu kez gözleri dört açmanın zamanı.

KATİLLERİN HEPSİ

Alaşağı edin, öldürün!

(*Guise'i bıçaklarlar.*)

GUISE

Ah, ölümcül bir yara aldım! Konuşmama izin verin.

İKİNCİ KATİL

Öyleyse Tanrı'ya dua et, Kral'ın seni bağışlamasını dile.

GUISE

Karışmayın bana, ben asla ihanet etmedim Kral'a,
Bağışlanmayı da dilemem ondan.

Ah, ne hayatta kalmak için gücüm kaldı
Ne de intikamımı almak için ölümsüzlüğüm!

Köylülerin elinden ölmek çok acı!

Ah Sixtus,³⁵ Kral'dan al intikamını;

Philip³⁶ ve Parma³⁷ sizin için öldürdüler beni.

Papa aforoz et; Philip indir tahtından onu,
Ve lanet olası Valois soyunun çürümüş kolunu.

Viva la messe!³⁸ Huguenotlar yok olun

Sezar da böyle yitti, böyle öldü o da.

(Ölür,³⁹ Muhafız Birliği Komutanı girer.)

KOMUTAN

Bitirdiniz mi işini?

Biraz bekleyin burada, gidip Kral'ı çağırayım.

(Kral, Epernoun ve hizmetliler girer.)

Ama zaten kendisi de buraya geliyor.

Lordum, işte bakın Guise öldürüldü.

HENRY

Ah bu güzel manzara, ruhuma ilaç gibi geldi.

Gidin oğlunu getirin, görsün babasının cesedini.

(Bir hizmetli çıkar.)

Cehennemin dibine git,

Binlerce insanın katlinden sorumlu Lorraine'in⁴⁰ efendisi!

Hayattayken o kanlı çatışmaların suçunu bana yüklemiştin

Bunun anısına hepinizin önünde yemin ederim ki,

Bu ana kadar asla Fransa Kralı olamamıştım.

Diğer ülkelerle savaşmak

Ve halk arasında kanlı çatışmalar çıkarmak için

35 Papa V. Sixtus (1521-1590).

36 İspanya Kralı II. Felipe (1527-1598).

37 Parma Dükü Ottavio Farnese (1524-1586).

38 Yaşasın kudas!

39 Guise 23 Aralık 1588'de öldürülmüştür.

40 III. Guise Dükü: Henri de Lorraine.

Altınlarımı çarçur eden hain buydu.

Kraliçemize ihanet etmeleri için,

Douai'deki bir grup İngiliz rahibini toplayıp

Rheims'taki seminere götürmedi mi?⁴¹

İspanya Kralı'nın büyük donanmasını saldırtarak

İngiltere'yi ve beni tehdit etmesini sağlamadı mı?

Alençon Dükü'nü⁴² yaralayıp ölmesine neden olmadı mı?

Navarre ile olan çatışmamızda,

Ülkemi güçlendirmek için harcamam gereken hazineyi,

Papa'yı korumak için bana harcatmadı mı?

Kısacası, ya benim keşiş olmamı istiyordu

Ya da beni öldürüp kral olmayı düşünüyordu.

Tüm dünyanın Guise'in öldüğünü öğreneceği gibi,

Bütün Hristiyan prensler şundan emin olmalı ki,

Hiçbir Fransa Kralı

Benim kadar kalmamıştır baskı altında;

Yemin ederim bu konuda.

EPERNOUN

Lordum, oğlu geldi.

(Guise'in oğlu girer.)

HENRY

Evlat bak, baban yerde yatıyor.

GUISE'İN OĞLU

Babam öldürüldü ha! Kim yaptı bunu?

HENRY

Delikanlı, onu ben öldürdüm, seni de öldürürüm,

Onun gibi ihanet edersen bana.

GUISE'İN OĞLU

Sen bir kral olduğun halde, bu kanlı işi yaptın ha?

Bunun öcünü alacağım.

(Hançeriyle Kral'a saldırmak ister.)

41 Douai Semineri'nden kovulan bir grup ilahiyat öğrencisi Kraliçe Elizabeth'in karşı olduğu Rheims'taki seminere Guise'in emri altında götürülüp Katolik mezhebine sokulmak isteniyordu.

42 Alençon Dükü'nün 1584'teki ölümü üzerine Navarre tahtın vârisi olarak taç giymiştir.

HENRY

Zindana atın şunu! Bir daha elime geçerse,
Kırparım kanatlarını. Götürün şunu!

(*Guise'in oğlu muhafız eşliğinde çıkar.*)

Bu hainin ölmesi neye yarar ki,
Kardeşi Dük Dumaine yaşıyorken,
Şu genç kardinal bu derece azmışken?

(*Komutan'a.*)

Hemen git Orleans valisine,
Benim adıma dükü öldürmesini söyle.

(*Komutan çıkar.*)

(*Katillere.*)

Siz de doğruca gidin, Kardinal'i boğun.
(*Katiller çıkar.*)

Bu ikisi bir araya gelirse, tam bir Guise Dükü olur,
Özellikle de yaşlı annemizin yardımıyla.

EPERNOUN

Lordum, bakınız anneniz geliyor,
Sanki bu haberle çökmüş gibi.
(*Ana Kraliçe [Catherine] girer.*)

HENRY

Üzülürse üzülsün, ben çok seviniyorum.
Anne nasıl, bu yaptığımı beğendin mi?
Guise'i öldürdüm, çünkü ben kral olmak istiyordum.

CATHERINE

Kral mı? Zaten daha önce de kraldın;
Bu olduğuna göre, dua et de kral kal.

HENRY

Hayır, kral oydu, hep karşı geliyordu bana,
Ama şimdi kral oldum ve kendim yöneteceğim,
Boyun eğdireceğim Guise'in yaşayan yandaşlarına.

CATHERINE

Kederimden konuşamıyorum. Sen doğduğunda,
Keşke seni öldürseydim diye düşünmekten

Kendimi alamıyorum oğlum!
Oğlum mu? Sen benim oğlum olamazsın,
Herhalde küçükken değiştirmişler seni.
Lanet ediyorum sana,
Bir din düşmanı olduğunu haykırıyorum,
Tanrı'ya ve Fransa'ya ihanet içindesin sen.

HENRY

İstediğin kadar ulu, bağır çağır, sesin kısılana kadar.
Guise öldürüldü, bu yüzden çok sevinçliyim ben!
Şimdi silah kuşanacağım; haydi Epernoun
İsterse o üzüntüyle yiyip bitirsin yüreğini.
(*Kral, Epernoun ile çıkar.*)

CATHERINE

Hepiniz çıkın, yalnız kalmak istiyorum düşüncelerimle.
(*Hizmetliler Guise'in cesediyle çıkarlar.*)
Sevgili Guise keşke o ölseydi de sen yaşasaydın!
Ben kime açacağım sırlarımı şimdi?
Kim yardım edecek yaymaya mezhebimizi?
Protestanlar palazlanıp küçük görecekler bizi,
Fransa tacını aşağılık Navarre takacak,
Papalık dayanamaz, yapılan her şey yıkılacak,
Hepsi de sen yoksun diye Guise'im!
Ben ne yapabilirim?
Keder kavırıyor kapana kısılmış ruhumu,
Madem Guise yok oldu,
Artık ben de yaşayamam.⁴³
(*Çıkar.*)

43 Catherine de Medici, Guise'in öldürülmesinden 13 gün sonra, 5 Ocak 1589'da ölmüştür.

XXII. Tablo

(Katiller Kardinal'i sürükleyerek girer.)

KARDİNAL

Beni öldürmeyin, ben kardinalim.

BİRİNCİ KATİL

Papa bile olsan, kurtulamazsın elimizden.

KARDİNAL

Ellerinizi bir din adamının kanına mı bulayacaksınız?

İKİNCİ KATİL

Kanınızı akıtmak mı?

Aman efendim ne kanı, sizi boğmak niyetindeyiz.

KARDİNAL

Demek hiç çaresi yok, ölmem gerekiyor ha?

BİRİNCİ KATİL

Hiç çaresi yok, bu yüzden hazırlan.

KARDİNAL

Ama kardeşim Dumaine Dükü ve ötekiler

İntikamımı alırlar o lanet olası Kral'dan,

Dilerim tüm Furialar⁴⁴ parçalar yüreğini,

Pençelerini daldırıp yollarlar

Onun kara ruhunu cehenneme!

BİRİNCİ KATİL

Benimkini demeliydin Lord Kardinal.

44 Roma'nın ilkel din görüşlerinde yer altından çıkıp insanların peşine takılan kötü cinler.

(Kardinal'i boğarlar.)

İyice çek; taş yüreklidir,
Bu yüzden bütün gücünü vererek çek.
Haydi şimdi götürelim onu buradan.
(Cesetle çıkarlar.)

XXIII. Tablo

*(Dumaine mektup okuyarak girer,
yanında başkaları vardır.)*

DUMAINE

Kral öldürtmüş soylu kardeşimi!
Ah nasıl alabilirim senin intikamını?
Yeterli değil sadece Kral'ın ölmesi.
Sevgili Guise Dükü, bizim dayanağımız sendin,
Sen öldüğüne göre, artık desteğimiz kalmadı.
Ben senin kardeşinim ve bunun öcünü alacağım,
Fransa'da Valois soyunun kökünü kazıyacağım,
Kanlı eylemleri ile kendi sonunu hazırlayan
Böyle bir krala alçakça arka çıkan
O kendini bilmez Bourbonu da
Kendi çöplüğüne yollayacağım.
Kral Orleans valisine buyurmuş
Onun adına hareket etmesi
Ve beni tez elden ortadan kaldırması için;
Neyse ki engellendi, şimdi sıra ona,
Roma Kilisesi'nin düşmanlarına
Ve soylu Guise'i öldürmeye cüret edenlere geldi.
(Keşiş girer.)

KEŞİŞ

Lordum, size kardeşiniz Lorraine Kardinali'nin Kral'ın emriyle boğularak öldürüldüğünü haber vermeye geldim.

DUMAINE

Kardeşim Kardinal öldürülsün de ben yaşayayım ha?
Ah bu sözcükler bin insanı öldürecek güçte!
Haydi hemen gidip adam toplayalım;
Ancak savaş giderebilir bu zorbanın büyüklenmesini.

KEŞİŞ

Lordum, dinleyin beni. Ben Jacoben tarikatının bir üyesiyim, inancım bana Kral'ı öldürmemi emrediyor.

DUMAINE

İyi de seni bu işi yapmaya
Sevk eden sebep ne?

KEŞİŞ

Lordum, eski günlerde büyük bir günahkârdım, bunu yaparsam, sevap kazanırım.

DUMAINE

Peki, nasıl fırsat bulacaksın?

KEŞİŞ

Siz o işi bana bırakın lordum.

DUMAINE

Keşiş gel benimle,
Biraz daha duralım bunun üzerinde.
(Çıkarlar.)

XXIV. Tablo

(Tören boruları ve davullar; Fransa Kralı, Navarre, Epernoun, Bartus, Pleshé [ve hizmetliler], askerlerle girer.)

HENRY

Kardeşim Navarre, çok üzgünüm,
Bir zamanlar size düşman olduğuma,
Sizin gibi hoş ve soylu bir kişinin
Yıkıcı savaşlarla taciz edilmesine.
Fransa'nın yasal kralı olarak yemin ederim ki,
Bu yakınlaşmayı geri getiren sevginize karşılık
En yakın dostlarıma gösterdiğim sevgiyi
Ve bağışladığım unvanları size de vereceğim.

NAVARRE

Ölünceye kadar hizmet edeceği Fransa Kralı'nın
Sadık olduğunu söylemesi yeterlidir Navarre'a.

HENRY

Teşekkürler kral kardeşim Navarre'a.
Lutetia surları⁴⁵ önünde karargâh kuralım,
Kuşatalım şu dönek kenti ordumuzla,
Ta ki bizim etkili kollarımıza doyup
Midesindeki o iğrençlikleri yere kusuncaya kadar.
(Bir ulak girer.)

45 Paris surları.

ULAK

Majesteleri, Paris Meclis Başkanı'nın gönderdiği Jacoben bir keşiş huzurunuzda kabul olunmak için izin istiyor.

HENRY

Gelsin.

(Ulak çıkar. Elinde bir mektupla Keşiş girer.)

EPERNOUN

(Alçak sesle Kral'a.)

Bu keşişin bakışlarını beğenmedim,
Lordum üstünü aratsak iyi olur.

HENRY

Aziz Epernoun, keşişlerimiz kutsal kişilerdir.
Dünyanın tüm hazinelerini versen bile,
Krallarına karşı şiddete kalkışmazlar.
Keşiş beni kralın olarak tanıyor musun?

KEŞİŞ

Evet lordum, onun uğruna ölürüm.

HENRY

O zaman yaklaş ve ne haber getirdin söyle.

KEŞİŞ

Lordum, Paris Meclis Başkanı majestelerine saygılarını sunuyor ve aceleyle yazdığı bu mektupla hizmetinizde olduğunu bildiriyor ve yanıtınızı lütfetmenizi bekliyor.

(Mektubu verir.)

HENRY

Keşiş, mektubu okuyup yanıtlımı sonra vereceğim.

KEŞİŞ

Kutsal Jacobus, merhametin üzerimde olsun!

(Mektubu okuyan Kral'ı bıçaklar, Kral bıçağı elinden alır, Keşiş'i öldürür.)

EPERNOUN

Ah lordum, izin verin birazcık yaşasın!

HENRY

Hayır, alçak ölsün, cehennemi boyласın
İhaneti için cehennem azabı çeksın.

NAVARRE

Majesteleri yaralandılar mı?

HENRY

Evet Navarre, umarım ölümcül değildir.

NAVARRE

Böyle ani ölümden Tanrı korusun sizi!

Hemen bir cerrah gelsin buraya.

(Bir hizmetli çıkar.)

HENRY

Böylelerini kutsal kiliseden sayanlar

Dinsiz imansız kâfirlerdir.

Götürün şu lanet olası alçağı gözümün önünden.

(Askerler Keşiş'in cesedini götürürler.)

EPERNOUN

Majesteleri, keşke yaşamasına izin verseydi,

Hak ettiği cezaya çarptırırdık onu.

HENRY

Sevgili Epernoun, gök kubbenin altındaki bütün asilere,

Krallarına silah çekenlere

Örnek olacaktır ona verilen ceza.

Hemen İngiliz elçisini çağırın buraya.

(Bir asker çıkar.)

Olanları kız kardeşim İngiltere Kraliçesi'ne

haber vereceğim.

Hain düşmanlarına karşı uyaracağım onu.

(Cerrah girer.)

NAVARRE

İzin verirseniz, cerrah yaranıza bir baksın.

HENRY

Lordum, eminim derin bir yara bu.

Cerrah, bak şu yaraya ve ne gördüğünü söyle bana.

(Cerrah [yarayı] inceler, İngiliz elçisi girer.)

İngiltere elçisi, kraliçene haber yolla,

Şu iğrenç Jacobenin yaptığını anlat ona.

Söyle her şeye karşın yaşamayı umduğumu;

Yaşarsam mahvedeceğim Papalık yönetimini,
Hristiyanlığı bozan kralların yıkacağım hepsini,
Bu kanlı eller çekip alacak üç katlı tacı elinden,
Ateşe vererek cezalandıracağım lanet olası Roma'yı.
Yakacağım bütün köhne binalarını,
Papalık kulelerine öptüreğim toprağı.
Navarre elini ver bana: İşte ant içiyorum burada,
Böyle kanlı işlere bulaşan ve yozlaşan
Zararlı Roma Kilisesi'ni yok etmeye
Ve burada ilan ediyorum herkese,
Sana olan sevgimi,
Bir de Papalık'tan nefret eden
İngiltere Kraliçesi'ni sonsuza dek seveceğimi.

NAVARRE

Majestelerinin bu sözlerini duymak,
Böyle erdemli düşünceleri olduğunu görmek,
Rahatlatıyor beni sonsuza dek.

HENRY

Söyle bakalım cerrah, yaşayacak mıyım?

CERRAH

Ne yazık ki lordum, bu ölümcül bir yara,
Çünkü zehirli bir bıçakla yaralanmışsınız.

HENRY

Zehirli bir bıçakla mı! Fransa Kralı ölecek mi,
Zehirli bir bıçakla yaralandı diye?

EPERNOUN

Ah o lanet olası alçak tekrar dirilseydi de,
Eşi menendi olmayan bir işkenceyle öldürseydik onu.

BARTUS

Çok rahat bir ölümdü onun ki,
Dilerim cehennem zebanileri azap versin o iğrenç ruhuna.

HENRY

Artık öldüğüne göre lanetlemeyin onu.
Ah, ölümcül zehir bedenime işlemeye başladı.
Cerrah, doğru söyle, yaşama umudum var mı?

CERRAH,

Çok yazık lordum, majestelerinin yaşaması olanaksız.

NAVARRE

Cerrah, ne diye böyle konuşuyorsun? Kral yaşayabilir.

HENRY

Hayır Navarre, Fransa Kralı sen olmalısın.

NAVARRE

Siz çok yaşayın, Fransa Kralı olarak kalın.

EPERNOUN

Ya da sizin yerinize Epernoun ölsün.

HENRY

Sevgili Epernoun, kralın ölüyor.

Lordlarım, bu yiğit prensin kavgasında siz de yer alın,

Çünkü o sizin yasal kralınız ve benim vârisimdir;

Benim bu trajik sonumla Valois soyu sona eriyor.

Şimdi tacı Bourbon soyu giyecek,

Dilerim benimki gibi kanla son bulmaz!

Ağlama sevgili Navarre, ama intikamımı al onlardan.

Ah Epernoun, bu mu bana duyduğun sevgi?

Kralın Henry bu çocukça gözyaşlarını siliyor

Ve Katolikleri bir güzelce doğrayabilesin diye

Kılıcını Sixtus'un kemiklerinde bilemeni söylüyor.

Beni sevenler en fazla gözyaşı dökenler değil,

Kanını en fazla dökecek olanlardır.

Yakın bu hainlerin pusuya yattığı Paris'i,

Ölüyorum, Navarre, götür beni mezarıma.

Benim adıma selamlayın İngiltere Kraliçesi'ni

Ve söyleyin ona, sadık bir dostu olarak öldüğümü.

(Ölür.)

NAVARRE

Haydi lordlar, taşıyalım Kral'ın bedenini,

Layık olduğu şerefli bir törenle gömelim prensimizi.

Ben de burada ant içiyorum onun intikamını almaya;

Lanet edecek Roma ve Papalık'taki yüksek rütbeli

din adamları,

Fransa'nın hükümdarı Kral Henry'nin acıklı ölümüyle,
Navarre'ın tahta çıktığı güne.

*(Dört kişi Kral'ın bedenini tören adımları ve cenaze
marşıyla omuzlarında taşıyarak çıkarlar;
ellerindeki kılıçları yere doğru çevirmişlerdir.)*